Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

13 май, сешанба, 1997 йил

Сотувда эркин нархда. | № 103 (1620)

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ УЧУН

Тошкент давлат юридик институтида инсон ҳуқуқлари бўйича доимий курс иш бошлади. Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Марказий Осиё билан алоқалари бюроси курсни ташкил этиш ташаббускори бўлди.

Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Марказий Осиё билан алоқалари бюроси бошлиғи Алоис Резник, Ўзбекистон Республикаси инсон ҳуқуқлари Миллий маркази директори, профессор А. Саидов, Бирмингем университети (Буюк Британия) инсон ҳуқуқлари маркази директори Ж. Макбрайд курс тингловчилари ҳузурида сўзга чиқдилар.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва республикамиз ҳукумати сўнгги пайтда инсон ҳуқуқлари масалаларига жиддий эътибор бермоқда. Чунки инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш Конституциянинг асосий қоидаси бўлиб, Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий тузумини ислоҳ қилишнинг асосий йўналиши ва пировард мақсадидир.

(ЎзА).

ҲАР ИШДА ИЗЛАНИШ ВА ТАШАББУСКОРЛИК ЗАРУР

Республика Президенти Ислом Каримов 10 май куни Сурхондарё вилоятига ташриф буюриб, бу ерда иқтисодий ислоҳотларнинг бориши, жумладан, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш борасида амалга оширилаётган ишлар билан танишди. Чегарачи аскарлар ва божхона ходимлари ҳузурида бўлиб, уларнинг жанговар тайёргарлиги, яшаш шароити билан қизиқди

Сурхондарёлик пахтакорлар ўрта ва ингичка толали ҳосил етиштиришда кўп йиллик тажрибага эга. Бу йил вилоятда 18 минг гектар майдонда чигит андижонча усулда плёнка остига экилди.

Мамлакатимиз раҳбари Термиз туманидаги «Намуна» жамоа хўжалигининг Ф. Шоймуродов бошлиқ бригада далаларини бориб кўрди. Бу ерда чигит плёнка остига экилган ерларда ниҳоллар бир текис униб чиққан. Чигит одатдаги усулда экилган майдонлардагига қараганда ғўза баравж ўсмоқда. Мутахассисларнинг фикрича, пахта 25-30 кун илгари пишиб етилади.

Плёнка остига чигит экиш вилоят пахтакорлари учун янгилик, ҳали синаб кўрилмаган агротехника тадбири бўлгани сабабли экиш пайтида айрим камчиликларга ҳам йўл қўйилган. Хусусан, ер обитобида шудгорланмаганлиги, чигит экиш вақтида плёнка тўлиқ ёйилмагани ва баъзи жойларда уя катта очилиши натижасида бегона ўт ўсишига шароит туғилган.

Биз бундан кейин барча агротехника тадбирларини тўғри ўтказиб, мўл ҳосил олишни мўлжаллаяпмиз, биринчи йил биз учун ўрганиш, тажрибани амалиётда қўллаш йили бўлди, дейишди деҳқонлар.

Мамлакатимиз раҳбари шундай деди: биринчи йил камчиликлар бўлиши табиий. **Асосийси, бу усулнинг Сурхондарё иқлими, об-ҳавосига қандай тўғри келиш-келмаслигини батафсил ва чуқур таҳлил этиш керак. Шундан келиб чиқиб, сеялкаларни мослаштириш, техникадан тўғри фойдаланиш, иш унумдорлигини оширадиган керакли ўзгартиришларни киритиш зарур.** Бу масала пухта ўйланмас, тўғри сабоқ, хулоса қилинмас экан, яхши натижага эришиб бўлмайди.

Одатда, жануб шароитида майдонлар суғорилиб, етарли нам тўплангач чигит экилади. Бу йил ҳам шундай қилинди. Лекин тажриба сифатли шудгорланган майдонларни суғормасдан, март ойининг биринчи ўн кунлигида плёнка остига чигит экиш мумкинлигини кўрсатди.

Президент мутахассислар ва хўжалик раҳбарлари билан янги усулнинг иқтисодий жиҳатлари -- пахта сифати, уни сотиш, барвақт йиғиштириб олинган ҳосил ўрнига кузги ғалла экишнинг афзалликлари тўғрисида суҳбатлашди, қимматли маслаҳатлар берди.

Тумандаги «Янгиариқ» жамоа хўжалигининг ижарачи ғаллакори М. Абдураҳмонова даласида етиштирилаётган «Скифянка» навли буғдой ривожидан мамлакатимиз раҳбари мамнун бўлди. Сара, ҳосилдор, маҳаллий иқлим шароитига мос буғдой навларини етиштириш, уни уруғчилик хўжаликларида синаб кўриш мумкинлигини уқтирди.

Буғдой бошоқлари тўлишиб, пишай деб турган ғаллазорда бўлган суҳбат чоғида Ислом Каримов инсон учун энг муҳими тинчлик, осойишталик эканини, бу юртда фидойи одамлар, ер илмини пухта биладиган деҳқонлар борлигини қайд этди.

Энг муҳими, бизга Оллоҳ инъом этган унумдор замин, саховатли қуёш, қолаверса, меҳнаткаш халқимиз бор, деди давлатимиз раҳбари. Кўзлаган мақсадларимизга эришиш учун эса изланиш, тадбиркорлик, ҳамжиҳатлик керак. Қаердаки тинчлик, осойишталик, ҳамжиҳатлик, халққа ғамхўрлик бўлмаса, бирон натижага эришиш амри маҳол. Бунга ён атрофимизда мисоллар кўп. Шунингдек, мустақил давлатимизда ёш авлодни тарбиялаш, уларга замонавий таълим бериш, таълимни ислоҳ қилиш давр ўртага қўйган муҳим талабдир. Ватанимизнинг келажаги бўлган бугунги ёшлар миллий, умуминсоний қадриятлар, шарқона одоб-ахлоқ руҳида тарбияланмоғи зарур. Бу борада тўққиз йиллик мажбурий, кейинчалик яна уч йиллик мажбурий-ихтиёрий таълимни жорий этиш, шу йўсин ёшларни касб-ҳунарга ўргатиб, мустақил ҳаётга тайёрлаш лозим.

Ислом Каримов Термиз шаҳридаги дори-дармон ишлаб чиқарувчи «Сурхон-Аджанта ЛТД» Ўзбекистон-Ҳиндистон қўшма корхонасини бориб кўрди. Бу ерда ҳозирча 20 хил дори-дармон тайёрланмоқда. Хомашё Ҳиндистондан келтирилаётир. Ваҳоланки, воҳанинг қулай табиий иқлим шароитида ўсаётган гиёҳлардан дори-дармон тайёрлаш имкони мавжуд. **Хомашёнинг асосий қисми ўзимизда тайёрланиши керак. Акс ҳолда бу корхонанинг истиқболи йўқ,** деди Президент. **Бунга эришиш учун изланиш, имкониятлардан тўлароқ фойдаланиш зарур.** Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва «Ўзфармсаноат» концерни мазкур корхона билан яқин ҳамкорликда иш юритишлари лозим.

Давлатимиз раҳбари чегара масканларидан бирида бўлиб, ҳарбийларга яратилган шароит, Ватанимиз сарҳадларини қўриқлаётган аскар ва зобитларнинг ҳушёрлиги, жанговар тайёргарлиги билан танишди.

Ватанни ҳимоя қилиш ҳар бир фуқаронинг муқаддас бурчидир, деди Президент. **Она-Ватан эса -- сен туғилган уй, унда қолган ота-онанг, туғишганларинг, ёру-биродарларинг демакдир.** Армия сафида хизмат қилиш йигит учун улкан синовдир. Бу даврда у ҳам жисмонан, ҳам руҳан камол топади. Зеро, мусофир бўлмаган мусулмон бўлмас, деб бежиз айтилмаган. Сизлар соҳибқирон Амир Темур миллати ҳеч кимдан кам эмаслигини теран ҳис этиб, томирингизда ана шу шавкатли аждодлар қони оқаётганидан ғурурланишингиз даркор.

Ўтган йил октябрь ойида давлатимиз раҳбари Ўзбекистон-Тожикистон чегарасидаги Гулбаҳор божхона масканида бўлганида бу ердаги аҳволни мутлақо қониқарсиз дея баҳолаб, уни ўнглаш юзасидан зарур топшириқлар берган эди. Орадан кўп вақт ўтмай, бу ерда зарур анжомлар билан жиҳозланган замонавий божхона биноси қад ростлади.

Мамлакатимизда тинчлик, осойишталик хукм сурмоқда, деди Президент. Лекин қўшни Тожикистон ва Афғонистонда вазият нотинч. Шу боис чегарачи ва божхоначиларимиз ҳамкорликда ишлаб, ҳудудимизга қурол-яроғ, наркотик моддалар олиб ўтилмаслигини, республикамиздан халқимиз учун зарур маҳсулотлар ташиб кетилмаслигини таъминлаши даркор. **Бунинг учун эса ҳар биримиз -- у хоҳ раҳбар, хоҳ оддий ишчи бўлсин, ўз иш жойида вазифасини холисона, масъулият ва жавобгарликни ҳис этган ҳолда бажармоғимиз лозим.** Ҳокимликлар, вазирликлар, суд ва ҳуқуқ-тартибот идоралари фаолиятини баҳолашда бу асосий мезон бўлмоғи даркор. Бу борада сўров жиддий бўлади. Шунинг учун ҳар ким ўзига ҳисоб бериб борсин. Зеро, бу шартларнинг бажарилишига кўп нарса -- юртимиз тинчлиги, келажаги боғлиқдир.

Ўзбекистон сиёсий ва иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш борасида ўзи танлаган тараққиёт йўлидан дадил одимламоқда. Бунинг уддасидан чиқиш учун табиий шарт-шароит, илм-фан салоҳияти, иқтисодий имкониятлар етарли. Фақат улардан оқилона фойдаланишга эришмоқ зарур.

Ислом Каримовнинг Сурхондарё вилоятига сафари чоғида унга Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Сурхондарё вилояти ҳокими Ж. Норалиев ҳамроҳлик қилди.

(ЎзА).

Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган суратлар.

ҚАҲРАМОНЛИК ВА ЖАСОРАТ УНУТИЛМАЙДИ

Ярим асрдан ортиқ вақт ўтибдики, Иккинчи жаҳон урушининг жароҳатлари вужуд ва қалбларни тарк этмайди. У келтирган азоб-уқубатлар, дард ва аламлар инсоният хотирасидан ўчмайди. Қанча-қанча одамнинг ҳаётини совурган, қанча-қанча инсонни бир умрга мажруҳ, гўдакларни етим қилган, жигаргўшалар, ёр-биродарларни бир-биридан айирган уруш интиҳоси -- ғалабани яқинлаштириш учун жонини фидо қилганлар жасорати ҳеч қачон унутилмайди.

Ғалаба куни -- Ўзбекистон халқининг ҳам байрамидир. Зеро, юртдошларимиз бу кунга эришиш учун астойдил жанг қилдилар, фронт ортида туну-кун тинимсиз ишладилар. Ғалабанинг 52 йиллиги кунида биз уларнинг хотирасини ёдга олиб, мўътабар фахрийларимиз ва кексаларимизга ҳурмат ва эъзозимизни ифода этдик...

9 май куни Тошкентдаги «Номаълум аскар» ёдгорлиги ўрнатилган хиёбонга республика Президенти Ислом Каримов, Олий Мажлис ва ҳукумат раҳбарлари, уруш ва меҳнат фахрийлари, жамоатчилик вакиллари келдилар.

Соат 9. Куй садолари остида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Номаълум аскар» ёдгорлиги пойига гулчамбар қўйди.

Ёдгорлик пойига республика Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси номидан гулчамбарлар қўйилди. Номаълум аскар хотираси бир зум сукут сақлаб ёдга олинди.

Шу куни «Номаълум аскар» ёдгорлиги ўрнатилган хиёбон пойтахт жамоатчилиги вакиллари, меҳмонлар билан тўлди. Унинг пойига уруш ва меҳнат фахрийлари, Мудофаа вазирлиги, Тошкент шаҳар ҳокимлиги ва жамоат ташкилотлари номидан ҳам гулчамбарлар қўйилди.

Уруш йиллари Тошкент госпиталларида ҳаётдан кўз юмган жангчилар дафн этилган Волгоград кўчасидаги «Биродарлик қабристони» ҳам байрам куни одамлар билан гавжум бўлди.

Бу ердаги «Мотамсаро она» мемориал ёдгорлиги пойига ҳарбий оркестр садолари остида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов гулчамбар қўйди. Республика Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси, Мудофаа вазирлиги, уруш ва меҳнат фахрийлари, Тошкент шаҳар ҳокимлиги ва жамоат ташкилотлари номидан ҳам гулчамбарлар қўйилди.

Урушда ҳалок бўлган жангчиларнинг хотираси бир дақиқа сукут сақлаб ёдга олинди.

Мамлакатимиз раҳбари бу ерда ҳозир бўлган республика фахрийлари, маданият арбоблари билан суҳбатлашди. Ислом Каримов кекса авлод вакилларини Ғалаба байрами билан табриклади, уруш ва меҳнат фахрийларига сиҳат-саломатлик тилади.

-- Бугун мустақил Ўзбекистон, унинг меҳнатсевар халқи Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабани байрам қилмоқда, -- деди Президент. -- Бу Ватан озодлиги ва мустақиллиги учун, мана шу мусаффо осмонимиз учун, бизнинг ҳозирги фаровон ҳаётимиз учун жонини қурбон қилганларнинг, барча уруш қатнашчиларининг ғалабасидир. Бу урушда қатнашганлар аввало ўз жонажон халқи ва юрти учун жон берди. Шу боис биз ўзбекистонлик жангчиларнинг урушда кўрсатган мислсиз қаҳрамонликлари ва жасоратини сира ҳам унутмаслигимиз даркор. Уруш иштирокчилари тўғрисида ҳамиша ғамхўрлик қилишимиз, уларнинг саломатлиги ҳақида қайғуришимиз, кекса авлод вакилларига имкони борича кўпроқ моддий ва маънавий ёрдам беришимиз зарур.

Шуни ёдда сақлашимиз керакки, дея давом этди Ислом Каримов, она юрт ҳамиша она юрт бўлиб қолади. Она юрт деган сўзда жудда катта маъно бор. Бу юрт биз учун ҳамиша азиз ва муқаддас бўлиб келган, ҳозир ҳам шундай ва келгусида ҳам шундай бўлиб қолади. Ана шу юртнинг ҳар бир фуқароси, миллати ва ёшидан қатъий назар, ўз мамлакати учун ёниб яшамоғи керак. Ватан бахт-саодати, порлоқ келажаги учун доимо қайғуриши ва курашмоғи даркор.

Ёшлар бизнинг келажагимиз. Шундай экан, ёшлар тарбияси тўғрисида, уларнинг маънавиятини юксалтириш ҳақида муттасил ўйлашимиз лозим. Ёшларни кекса авлод вакилларининг бой жанговар анъаналари руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор беришимиз керак.

Бугунги мана шундай маросимларда қатнашишдан мақсад эса урушда ҳалок бўлган юртдошларимизнинг қабрларини зиёрат қилиш, уларнинг хотирасини яна бир карра эслашдан, қолаверса, ҳозирги ёруғ кунларимизнинг қадрига етмоқ, не-не машаққатлар билан, қанчадан-қанча қурбонлар эвазига бугунги эркин ва озод ҳаётга эришганимизни ҳар бир юртдошимиз қалби ва онгига сингдиришдан иборатдир.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради. Республика миллий гвардиясининг жангчилари урушда ҳалок бўлганларнинг хотирасига ҳурмат бажо келтириб, шаҳдам қадам ташлаб ўтдилар.

Маросимларда Ўзбекистон Олий Мажлисининг Раиси Э. Халилов, республика Бош вазири Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис раисининг ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов иштирок этди.

Ғалаба байрами куни пойтахтимизнинг Мустақиллик майдонида, маданият ва истироҳат боғларида, хиёбон ва кўчаларида, дам олиш масканларида халқ сайиллари, уруш қатнашчилари билан қизиқарли учрашув ва суҳбатлар ўтказилди. Санъаткорлар иштирокида концерт дастурлари намойиш этилди, турли спорт мусобақалари уюштирилди. Ғалаба байрами республикамизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида кўтаринки руҳда нишонланди.

Б. ИМОМОВ,
Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбирлари.

МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА УЧРАШУВ

12 май куни мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Швейцария Конфедерацияси федерал маслаҳатчиси ҳамда молия вазири Каспар Виллигер раҳбарлигидаги делегация аъзолари Бош вазир ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов билан учрашди.

Суҳбат чоғида меҳмонлар мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги ўзгаришлар, иқтисодиётимизнинг турли жабҳаларида амалга оширилаётган ислоҳотлар билан таништирилди.

Учрашувда Ўзбекистон билан Швейцария ўртасидаги ўзаро иқтисодий ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтириш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Шу куни Швейцария Конфедерацияси ҳукумат делегацияси аъзолари ташқи иқтисодий алоқалар вазири Т. Раҳимов билан ҳам учрашдилар.

(ЎзА).

УШБУ СОНДА:

2-бет
ШАРТНОМА -- ҚОНУН
ҲУНАРМАНДЛАР

3-бет

4-бет
ҲАДИС ИЛМИНИНГ СУЛТОНИ
ИЛК ЎЙИН ВА ҒАЛАБА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 13 майдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади: *)

1 Австралия доллари	46,80	1 Норвегия кронаси	8,60
1 Австрия шиллинги	5,06	1 Польша злотийси	19,22
1 Англия фунт стерлинги	97,40	10 Португалия эскудоси	3,55
10 Бельгия франки	17,33	1 Сингапур доллари	41,94
1 Голландия гульдени	31,79	1000 Туркия лираси	0,44
10 Греция драхмаси	2,24	1 Финляндия маркаси	11,83
1 Дания кронаси	9,39	1 Франция франки	10,61
1 БАА дирҳами	16,38	1 Швеция кронаси	7,87
1 АҚШ доллари	60,16	1 Швейцария франки	42,40
1 Миср фунти	17,77	1 ЭКЮ	69,42
1 Ирландия фунти	91,44	10 Жанубий Корея вони	0,67
1 Исландия кронаси	0,85	10 Япония иенаси	5,06
10 Испания песети	4,22	1000 Россия рубли	10,43
100 Италия лираси	3,61	1 Украина гривнаси	33,13
1 Канада доллари	43,24	1000 Беларусь рубли	2,26
1 Хитой юани	7,25	1 Эстония кронаси	4,75
1 Кувайт динори	198,74	1 Латвия лати	103,01
100 Ливан фунти	3,91	1 Литва лити	15,04
1 Малайзия ринггити	24,01	1 Қозоғистон тенгеси	0,80
1 Германия маркаси	35,76	1 Қирғизистон соми	3,35

*) валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

АКС САДО

МУҲИМ КАФОЛАТ

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Сурхондарё вилоятига ташрифи чоғида пахтакор, ғаллакор, божхона ходимлари ва чегарачилар билан ўтказган мулоқотлари ҳаммада катта таассурот қолдирди, дала меҳнаткашларини янада самаралироқ ишлашга руҳлантирди. Мухбиримиз Сариосиё туманидаги «Дашнобод» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Абдуғаффор Аҳмедов билан учрашиб, унинг дил сўзларини қоғозга туширди.

-- Президентимиз Термиз тумани ғаллазорларида бўлганида уруғчилик ҳақида, айниқса, куюниб гапирди. Зотан, деҳқончиликдаги муваффақият, аввало, уруғ танлашдан бошланади. Илгарилари ҳам уруғликни деҳқонларнинг ўзлари етиштирганлар. Бултур 500 тонна сараланган уруғликнинг 369 тоннасини юқори нархларда сотдик. Биргина 480 гектар ғалла майдонидан миллион сўмлаб соф фойда олинди.

Лекин афсуски, вилоятимизда уруғчиликка дурустроқ эътибор бериладиган хўжаликлар бармоқ билан санарли даражада. Ваҳоланки, сифатли уруғлик билан ўзини таъминлаш мутлақо қийин иш эмас. Озгина ҳафсала, хоҳиш бўлса бас. Ана шунда юртбошимиз таъкидлаганидек, сурхондарёликлар учун бошқа вилоятлардан уруғлик ташиб келтиришга ҳожат қолмасди. Етиштирилган ғалланинг таннархи ҳам ошиб кетмас эди.

Мамлакатимиз раҳбари таъкидлаганидек, ердан олинадиган даромад, демакки, соф фойдани кўпайтирмасдан туриб, ижтимоий муаммоларни ҳал этиб бўлмайди. Масалан, бултур ғалладан бўшаган йигирма гектар майдонга картошка экиб, 120 центнердан ҳосил олдик. 12 гектар кузги карамдан эса 600 минг сўм даромад қилдик. Унинг 500 минг сўми соф фойдадир. Менимча, тадбиркорлик билан сидқидилдан меҳнат қилганда ҳар гектар ердан камида юз минг сўмдан даромад олиш мумкин. Биз буни амалда исбот этдик.

Иқтисодий аҳволнинг барқарорлиги туфайли ўтган йили газлаштириш ишларига 2,5 миллион сўм сарфладик. Бу йил эса 5 миллион сўм ажратганмиз. Ҳозир ҳар ўн хонадоннинг 7-8 таси табиий газдан баҳраманд бўлмоқда. Хонадонлар ичимлик суви билан тўла таъминланган. Зотан, деҳқончиликдаги муваффақиятлар барча соҳалардаги илгари силжишларнинг муҳим кафолатидир.

Йўқ, мен бу гапларни хўжалигимизда эришилаётган натижаларни бўрттириб кўз-кўз қилиш мақсадида айтмаяпман. Қолаверса, ернинг умрини бекор ўтказмай, мўлжалланган ҳосилини олиб, мўмай даромад кўраётганлар оз эмас. Гап шундаки, вилоят бўйича натижаларни умумлаштирадиган бўлсак, ютуқларимиз камчиликлар соясида қолиб кетади. Очиғини айтганда, бунинг сабаби кўпчиликка аён. Хато-ю камчиликлар нимадан иборат эканлигини ҳамма билади. Бироқ, улардан тўғри хулоса чиқариб, ишни ўнглашга келганда ҳамма ҳам бирдек жон куйдирмайди, интилмайди, ҳаловатини бузгиси келмайди. Қачонгача ҳукуматимиз раҳбарлари ташриф буюриб, хато ва камчиликларимизни аниқлаб, тўғри йўлни кўрсатиб беришлари керак? Ўзини билган, ориятли раҳбар ҳам, оддий деҳқон ҳам бундай аҳволга тушмаслик ҳаракатини қилади.

Оддий бир ҳақиқат бор -- қандай ишласак, шундай яшаймиз. Ҳеч ким четдан келиб, мушкулимизни осон, рўзғоримизни бут қилиб бермайди. Нимагаки эришсак, фақат ва фақат ўз кучимиз, меҳнатимиз, салоҳиятимиз билан рўёбга чиқарамиз.

«Халқ сўзи» мухбири
Т. РАЗЗОҚ
ёзиб олди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ТАБИИЙ МОНОПОЛИЯЛАР ТЎҒРИСИДА

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикасида табиий монополияларга нисбатан давлат сиёсатининг ҳуқуқий асосларини белгилайди ҳамда истеъмолчилар билан табиий монополия субъектларининг манфаатлари мос келишига эришишга қаратилгандир.

2-модда. Қонуннинг таъсир доираси

Ушбу Қонун табиий монополия субъектлари, истеъмолчилар ва давлат органлари иштирок этадиган Ўзбекистон Республикаси товар бозорларида вужудга келадиган муносабатларни тартибга солади.

3-модда. Табиий монополия субъектларининг фаолиятини тартибга солувчи органлар

Табиий монополия субъектлари фаолиятини давлат томонидан тартибга солишни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ва монополияга қарши давлат органи амалга оширади.

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи органларнинг ваколатлари «Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида»ги Қонунга ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

4-модда. Табиий монополия субъектларининг фаолиятини тартибга солиш усуллари

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи орган томонидан қуйидаги усуллар қўлланилиши мумкин:

нархларни (тарифларни) ёки уларнинг энг юқори даражасини белгилаш (ўрнатиш) воситасида нархларни тартибга солиш;

хизмат кўрсатилиши шарт бўлган истеъмолчиларни аниқлаш ва (ёки) уларни табиий монополия субъекти реализация қилаётган товар, иш, хизмат (бундан буён матнда -- товар) билан тўлиқ ҳажмда қондиришнинг имкони бўлмаган тақдирда, таъминлашнинг энг кам даражасини белгилаш;

табиий монополия субъектларининг фаолиятини лицензиялаш.

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи орган қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа усулларни ҳам қўллаши мумкин.

5-модда. Табиий монополия субъектлари фаолияти устидан давлат назорати

Табиий монополия субъектлари фаолияти устидан давлат назорати монополияга қарши давлат органи томонидан амалга оширилади.

Монополияга қарши давлат органи қуйидагиларни назорат қилади:

амалга оширилиши натижасида табиий монополия субъекти асосий воситаларга нисбатан мулк ҳуқуқини оладиган ёки товарлар ишлаб чиқариш (реализация қилиш) учун мўлжалланмаган, уларга нисбатан давлат тартибга солиши қўлланиладиган асосий воситалардан фойдаланиш ҳуқуқини қўлга киритадиган битимлар устидан, агар бундай асосий воситаларнинг баланс қиймати табиий монополия субъекти ўз капитали қийматининг ўн фоизидан ортиқ бўлса;

асосий воситаларни лизинг асосида истеъмолчига бериш устидан;

амалга оширилиши натижасида табиий монополия субъекти ушбу Қонунга мувофиқ асосий воситаларга нисбатан тартибга солиш қўлланиладиган, товарлар ишлаб чиқариш (реализация қилиш) учун мўлжалланган асосий воситаларнинг бир қисмига нисбатан мулк ҳуқуқини ёхуд уларга эгалик қилиш ва (ёки) улардан фойдаланиш ҳуқуқини хўжалик юритувчи бошқа субъектга ўтказадиган битимлар устидан, агар бундай асосий воситаларнинг баланс қиймати табиий монополия субъекти ўз капитали қийматининг ўн фоизидан ортиқ бўлса.

Ушбу модданинг иккинчи қисмида кўрсатилган ҳаракатларни амалга ошириш учун табиий монополия субъекти монополияга қарши давлат органига тегишли ахборот ҳамда бундай ҳаракатларни амалга оширишга розилик сўраб илтимоснома тақдим этиши шарт.

Илтимосномани кўриб чиқиш тартиби, бундай ахборотнинг мазмуни ва уни тақдим этиш шаклига доир талаблар монополияга қарши давлат органи тасдиқлайдиган қоидаларда белгиланади.

Агар илтимосномада баён қилинган ҳаракатлар салбий оқибатларга олиб келиши мумкин бўлса, шунингдек аризачи барча зарур ҳужжатларни тақдим этмаган ёхуд улардаги маълумотлар ишончсиз бўлса, монополияга қарши давлат органи илтимосномани қондиришни рад этишга ҳақли.

Монополияга қарши давлат органи илтимоснома олинган кундан бошлаб ўттиз кундан кечиктирмай ўз қарорини аризачига ёзма равишда хабар қилади.

Монополияга қарши давлат органи аризачидан қўшимча ҳужжатлар сўраб олишга ва башарти, бундай сўров илтимоснома олинган кундан эътиборан ўн беш кундан кечиктирмай уни кўриб чиқиш муддати узайтирилганлиги тўғрисидаги хабарнома билан биргаликда аризачига юборилган бўлса, илтимосномани кўриб чиқиш муддатини узайтиришга ҳақли.

Агар илтимосномани кўриб чиқиш муддати тугагач, монополияга қарши давлат органининг жавоби олинмаган бўлса ёки илтимосномани қондириш рад этилган бўлса, аризачи судга мурожаат этишга ҳақли.

6-модда. Табиий монополия субъектларининг мажбуриятлари

Табиий монополия субъектлари табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи органга ўз фаолияти тўғрисидаги ҳисоботларни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тақдим этишлари шарт.

Табиий монополия субъектлари товарлар ишлаб чиқариш (реализация қилиш) имкониятига эга бўлган ҳолда бундай товарлар ишлаб чиқариш (реализация қилиш) юзасидан айрим истеъмолчилар билан шартнома тузишни рад этишга ҳақли эмас.

7-модда. Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи орган томонидан тартибга солиш усулларини қўллаш тўғрисида қарорлар қабул қилиш учун асослар

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи орган томонидан муайян табиий монополия субъектига нисбатан тартибга солиш усулларини қўллаш тўғрисидаги қарор бу усулларнинг ишлаб чиқарилаётган (реализация қилинаётган) товарлар сифатини ошириш ва уларга бўлган талабни қондиришдаги рағбатлантирувчи роли ҳисобга олинган ҳолда қабул қилинади. Бунда харажатларнинг қанчалик асосли бўлиши баҳоланади ва қуйидагилар ҳисобга олинади:

товарлар ишлаб чиқариш (реализация қилиш) харажатлари;

солиқлар ва бошқа тўловлар;

такрор ишлаб чиқариш учун зарур бўлган инвестицияларга эҳтиёж;

товарларни реализация қилишдан кутилаётган фойда;

турли гуруҳ истеъмолчиларнинг товарлар ишлаб чиқариладиган жойдан олислиги;

ишлаб чиқарилаётган (реализация қилинаётган) товарлар сифатининг истеъмолчилар талабига мувофиқлиги;

давлат дотациялари ва давлат ёрдамининг бошқа чоралари.

8-модда. Табиий монополия субъектларининг жавобгарлиги

Табиий монополиялар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун табиий монополия субъектлари монополияга қарши курашга доир қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

9-модда. Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солишни жорий этиш, ўзгартириш ёки бекор қилиш тўғрисида қарор қабул қилиш

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солишни жорий этиш, ўзгартириш ёки бекор қилиш, шунингдек тартибга солиш усулларини қўллаш масалалари юзасидан қарорлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаган тартибда қабул қилинади.

Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солишни жорий этиш, ўзгартириш ёки бекор қилиш масалалари давлат органлари, истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмалари ва хўжалик юритувчи субъектларнинг таклифлари асосида кўриб чиқилиши мумкин.

10-модда. Табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи органнинг қарорлари (кўрсатмалари) устидан шикоят қилиш

Табиий монополия субъектлари, давлат органлари, истеъмолчилар, истеъмолчиларнинг жамоат бирлашмалари табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи органнинг қарорлари (кўрсатмалари)ни тўлиқ ёки қисман ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги ариза билан судга мурожаат этишга ҳақлидир.

Судга ариза бериш табиий монополия субъектлари фаолиятини тартибга солувчи органнинг қарори (кўрсатмаси) ижросини суд қарори қабул қилингунига ва у қонуний кучга киргунига қадар тўхтатиб туради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил, 24 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

«ТАБИИЙ МОНОПОЛИЯЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қарор қилади:

1. «Табиий монополиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳукумат қарорларини «Табиий монополиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин, вазирликлар ва идоралар мазкур Қонунга зид бўлган ўз норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил, 24 апрель.

ПУЛ-КРЕДИТ СИЁСАТИ БЎЙИЧА РЕСПУБЛИКА КОМИССИЯСИ МАЖЛИСИ

10 май куни Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида пул-кредит сиёсати бўйича республика комиссиясининг навбатдаги кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда мазкур комиссия аъзолари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар пул-кредит сиёсати комиссияларининг раҳбарлари ҳамда республика тижорат банкларининг раислари иштирок этди. Мажлисни республика пул-кредит сиёсати комиссиясининг раиси -- Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси Ф. Муллажонов бошқарди.

Мажлисда Вазирлар Маҳкамасининг «1997 йилнинг 2-чи чорагида нақд пул эмиссияси даражаси кўрсаткичлари ва касса режаси тўғрисида» 1997 йил 14 апрелдаги 185-сонли қарори ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг дебиторлик-кредиторлик қарзларини камайтириш, ҳисоб-китобларнинг ўз вақтида ўтказилишини таъминлашга доир фармонлари ҳудудларда қандай бажарилаётганлиги ва бошқа бир неча муҳим масалалар муҳокама қилинди.

Унда республика пул-кредит сиёсати комиссияси аъзолари, Қорақалпоғистон Республикаси, Қашқадарё, Сурхондарё ва Навоий вилоятлари пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарларининг ҳисоботлари тингланди. Вазирлар Маҳкамасининг «1997 йилнинг 2-чи чорагида нақд пул эмиссияси даражаси кўрсаткичлари ва касса режаси тўғрисида» 1997 йил 14 апрелдаги 185- сонли қарорини бажариш борасида минтақаларда тегишли тадбирлар амалга оширилаётганлиги ва бунинг натижасида белгиланган касса режаси республика миқёсида кундан-кунга ошириб бажарилаётганлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Ҳисобот даврида мамлакатимиздаги 196 та шаҳар ва тумандан 191 тасида умумий тушум суммаси бўйича касса режаси уддаланди.

Жорий йилнинг апрель ойида нақд пул эмиссиясининг амалдаги даражаси белгиланган кўрсаткичга нисбатан 10 фоиз камайди, жумладан, Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳрида мазкур кўрсаткич уддаланди. Навоий вилоятида эса мазкур кўрсаткич бажарилмади.

Шунингдек, апрель ойида тўртта ҳудудда (Тошкент шаҳри ва Андижон, Тошкент, Фарғона вилоятларида) муомаладан ортиқча нақд пул олинишига эришилди.

Мажлисда Қорақалпоғистон Республикаси, Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятлари пул-кредит сиёсати комиссиялари республика комиссияси қабул қилган қарорлардан тегишли хулоса чиқармаётганлиги айтиб ўтилди. Чунки гарчи мазкур ҳудудларда нақд пул эмиссияси даражаси бажарилган бўлса-да, у ҳамон юқорилигича қолмоқда. Навоий вилоятида эса ушбу кўрсаткич умуман бажарилмади. Агар май ойининг қолган кунларида мавжуд аҳволни яхшилаш борасида туманларда зарурий чора-тадбирлар кўрилмаса, аҳвол бундан ҳам оғирлашиши мумкинлиги ҳақида Навоий вилояти пул-кредит сиёсати комиссиясининг раиси огоҳлантирилди.

Айрим ҳудудий пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарларининг эътибори (Сурхондарё, Сирдарё, Хоразм) вилоятнинг бир-бирига қўшни бўлган ва бир хил иқтисодий имкониятларга эга бўлган туман ва шаҳарларида нақд пул эмиссиясининг аҳволи турлича бўлаётганлигига қаратилди. Ушбу комиссиялар зиммасига икки ҳафта муддат ичида жойларда бу соҳада вужудга келган аҳволни ўрганиш ва мавжуд камчиликларни бартараф этиш юзасидан зарурий чора-тадбирлар кўриш вазифаси юклатилди.

Маълумки, 1997 йил -- Инсон манфаатлари йили деб эълон қилинган. Шу сабабли республика пул-кредит сиёсати комиссиясининг навбатдаги мажлисида ҳудудий комиссиялар раҳбарларининг эътибори жойларда пенсия, нафақа ва иш ҳақларини ўз вақтида тўлаш масаласига жиддий эътибор бериш, унда узилишларга йўл қўймаслик учун мунтазам равишда тегишли чора-тадбирлар кўриб бориш зарурлигига қаратилди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА).

Баҳористон туманидаги қоракўлчиликка ихтисослашган «Ўзбекистон» жамоа-ширкат хўжалигида ободончиликка катта эътибор берилаяпти. Ана шундай бетон ариқдан қишлоқ оралаб аҳоли томорқаларига оби-ҳаёт оқмоқда.

СУРАТЛАРДА: қишлоқ манзараси; (чапда) хўжалик раҳбари А. Хўжамов; бригада бошлиғи С. Ҳайитов.

Т. КАРИМОВ олган суратлар.

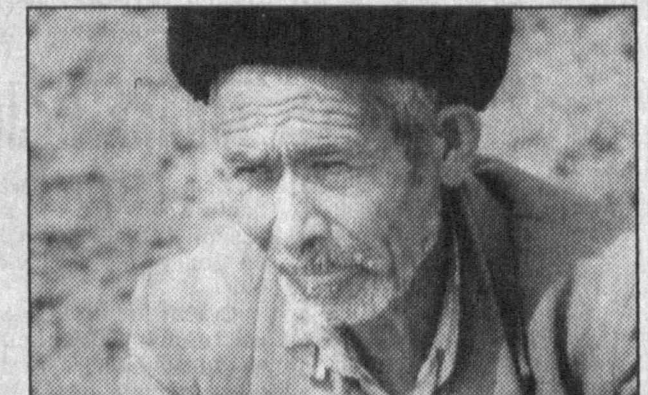

МУХБИРИМИЗ БОНГ УРАДИ

ШАРТНОМА -- ҚОНУН

Бироқ Олтинкўл трикотаж фабрикаси ва «Ўзбексавдо» уюшмаси раҳбарлари унинг ижросини таъминламаяптилар

Учкўприкдаги тикув-трикотаж ҳиссадорлик жамиятида болалар ва катталар учун ички кийим-кечаклар ишлаб чиқарилади. Бу маҳсулотлар бежиримлиги, сифатлилиги жиҳатидан харидорларга манзур бўлмоқда.

-- Мустақиллик шарофати туфайли эски тузумдан қолган иллат -- «Мана шу газламадан фалон фасонда йилига бунча миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарасан» деган кўрсатма олишдан қутулиб, эркин иш юритиш имконига эга бўлдик, -- дейди жамият раиси Шуҳрат Қосимов. -- Энг муҳими, ишчи-хизматчиларимизнинг мулкка, меҳнатга муносабати ўзгарди. Эндиликда улар истеъмолчилар талаби асосида қанча кўп маҳсулот тайёрланса, корхонага ҳам, ўзларига ҳам шунча фойдали эканлигини ҳис этиб ишламоқдалар. Аслида эришилаётган ютуқларнинг асосий омили шунда.

Биз корхонада бўлганимизда, бунга ишонч ҳосил қилдик. Аммо бу ерда меҳнат муваффақиятини янада ошириш имкониятлари борлиги, муддаога эришишга иккита муаммо тўғаноқ бўлаётгани ҳам аён бўлди. Аввало, корхонага хомашё, яъни мато Андижон вилоятининг Олтинкўл туманидаги трикотаж фабрикасидан келтирилади. Шартномага кўра, мазкур фабрика шу йилнинг биринчи чорагида 71 тонна калава юбориши керак эди. Амалда эса унинг атиги 2,5 тоннаси олинди, иккинчи муаммо шуки, икки томонлама тузилган шартномага мувофиқ, «Ўзбексавдо» уюшмаси ишлаб чиқарилган кийим-кечакларни пешма-пеш олиб кетишлари лозим. Аммо бу уюшма раҳбарлари «ҳозир пулимиз йўқ» деган баҳонани рўкач қилишдан нарига ўтмаяптилар. Натижада бугунги кунда омборда икки миллион сўмликка яқин тайёр маҳсулот тўпланиб қолди.

Табиий савол туғилади: наҳотки, хомашёсиз тайёр маҳсулот ишлаб чиқариб бўлмаслиги, у сотилмаса, айланма маблағ келмаслигини Олтинкўл туманидаги трикотаж фабрикаси ва «Ўзбексавдо» уюшмаси мутасаддилари ҳанузгача англаб етмаган бўлсалар?

Шартнома -- бу қонун, дегани. Унинг шартларини бажариш икки томон учун ҳам мажбурийдир.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТОЗАЛИК УЧУН СОЛИҚ

Навоий шаҳар ҳокимининг қарорига кўра муомаладаги қонунчилигимизга асосланиб, шаҳарда маҳаллий солиқ жорий этилди.

Унинг тўловчилари ҳисобот даврида фойда кўраётган юридик шахслардир. Тўлов миқдори эса фойдадан икки фоиз.

Ушбу қўшимча маблағ шаҳар тозалиги ҳамда кўчалар ободончилиги учун хизмат қилади.

Т. ЭШБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ФАРМОН ВА ИЖРО

ҲУНАРМАНДЛАР

Ёки ўлмас касб эгаларининг устахоналарида бир кун

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Халқ бадиий ҳунармандчилигини ривожлантириш тўғрисида»ги Фармонини бахмаллик амалий санъат усталари зўр қониқиш ва манфаатдорлик билан кутиб олдилар. Туман ҳокимлиги эса ана шу ҳужжат асосида қишлоқларга сочилиб кетган ота мерос касб эгаларини ягона уюшмага бирлаштириб, уларга устахоналар очиб бериш, етарли иш шароити яратиш тадбирларини амалга оширишга киришди.

Тўғриси, ушбу ҳудудда миллий ҳунармандчилигимизнинг қадимий бой анъаналари йўқолиб кетмаган эди. Жойларда юздан ортиқ турдаги катта ва кичик ҳунармандчилик устахоналари баҳоли қудрат фаолият кўрсатарди. Бу ҳақда туман ҳокимлиги маиший ва миллий ҳунармандчилик бўлимининг мудири Муборак Абдураззоқова шундай дейди:

-- Президентимиз Фармонининг қабул қилиниши айни муддао бўлди. Чунки нафақат Бахмалда, балки республикамизнинг бошқа туманларидаги ўзига хос халқ усталари қўллаб-қувватлашга муҳтож эди. Ушбу ҳужжат эса ўлмас касб эгаларига эркин ва рақобатли ижоднинг эшикларини ланг очиб берди. Эндиликда ҳунармандларнинг ишини мувофиқлаштириб турувчи уюшмалар бўлиб, уларнинг ўзлари эса беш йилгача солиқ тўлашдан озод қилиндилар. Авваллари усталар топган даромадларининг асосий қисмини солиққа берар, корхоналарни ривожлантиришга етарли миқдорда маблағ жамғара олмас эди.

Новқа қишлоғи -- муқаддас қадамжолардан бири. Бу масканда учта устахона мавжуд бўлиб, пичоқчи Абдуқаюм, эгарчи Нормамат ва мусиқачи Абдулла иш юритади. Улар Муборак Абдураззоқованинг фикрига қўшилиб,агар мустақилликка эришмаганимизда, ота-боболаримизнинг ноёб ҳунарлари йўқолиб кетарди. Президентимиз Фармонининг чиқиши адолатли иш бўлди, -- дейишди.

Бир йигитга қирқ ҳунар оз, дейдилар. Абдуқаюм Каримов ўғли Ҳасан, укалари Абдусаттор, Озодбек ва Жуман билан бирга бобоси Дўсмат темирчи, отаси Маматкарим устадан қолган чоғроққина бир уйда қиздирилган темирдан ўттиздан зиёд уй-рўзғор асбоблари тайёрлаётганига гувоҳ бўлдик. Ўроқ, кетмон, теша, болта, ёғоч қиргичлар, айниқса, қишлоқ аҳолиси учун асқотмоқда.

Оддий сандонда қўлбола асбоблар ёрдамида худди заводдагидек турли пичоқлар ясаётган ёш усталарнинг ўз касбларига меҳр қўйганликлари пешоналаридаги маржон терлардан, чаққон ва бехато ҳаракатларидан шундоққина билиниб турибди. Аслида бу осон юмуш эмас. Пичоқнинг дастаси заранг дарахтининг новдаси ва томиридан, эчки ва қўчқор шохларидан тайёрланади. Нафис бадиий безаги эса юрак қўри ва кўз нурини талаб этади.

Эгар ясаш эса бундан-да мушкул. Уста Кенжанинг набираси Нормамат ойига бор-йўғи битта эгар тайёрлашини айтди. Юпқа қисмларига қора тол, қалин жойларига оқ тол керак. Жами ўн саккизта бўлак ишлатилади. Лекин ҳаммаси мих қоқилмасдан, тасма ип билан тикилмай, елимлаб чиқилади. Сўнгра сўйилган мол ёки қўйининг пайи қуритилиб, махсус ўғирда туюлади. Пировардида у ипак ҳолига келгунча қўлда титиб чиқилиб, мустаҳкамлик қобилиятига қараб, эгарнинг турли қисмларига қўйилади. Пайнинг устига қайин дарахтининг қоғоздан ҳам юпқа пўстлоғи ёпиштирилади. Бу жараёнлар тугагач, эгар қизил жундан тайёрланган бўёқ билан бўялиб, рангсиз лак суртилади. Пай ва қайин қобиғи эгарнинг захдан ва ёмғир туфайли чиришидан сақлайдида. Энди уни, марҳамат қилиб, юз йилгача ишлатаверинг.

-- Устачилик минг йиллар давомида бир сулола доирасида шаклланиб келганлиги боис, эгарни қандай қилиб ясаш сирлари ҳеч кимга билдирилмаган, -- дейди Нормамат эгарчи. -- Ҳалиям мен сизларга шу синоатнинг ярмичасини айтдим-ку...

Начора, уста ҳақ. Лекин у буни ошкор этган тақдирда ҳам, киройи эгар ясаш бошқаларнинг қўлидан келмаслиги аниқ. Бундай дейишимизга асос бор: Бахмалда ҳалигача эгарчи усталар оиласи иккита бўлган эмас.

Буларга-ку устачилик ота касб экан, бироқ илгари уруғ-аймоғидан ҳеч ким мусиқа асбоблари ясамаган Абдулланинг ноёб касб соҳибига айланиб қолгани бизни кўпроқ ажаблантирди. У -- қишлоқ мактабида оддий мусиқа муаллими, яхшигина қўшиқ ҳам айтади. Укаси Жамолиддин билан бирга ҳатто «Завқ» миллий эстрада дастасини ташкил этган.

-- Ўқувчилик йилларимда турли байрамларда рубоб, дутор ва тор чалиб, қўшиқ куйлардим, -- эслайди у. -- Лекин дўкондан сотиб олинган мусиқа асбобларининг жўн ясалгани, чидамсизлиги қониқтирмасди. Буюртма торларни сотиб олишга эса маблағ йўқ. Шу сабаб бўлдими, бўш пайтларимда ўша асбобларни ясай бошладим...

Ҳозир Абдулла 30 ёшда. Воҳада унинг олдига тушадиган уста йўқ. Қаерда қуриган ёнғоқ, тут дарахтини кўрса, уйига олиб келади. Туни билан қуйманиб чиқади. Саккиз ёшли ўғли ҳам унинг ёнидан жилмайди. «Шундан уста чиқар-ов», -- деб қўяди ҳар замон Абдулла фахрланиб. Мангубердига мензаб, унга Жалолиддин дея исм қўйган...

-- Мусиқа асбобларингизнинг харидори борми? -- сўраймиз ундан.

-- Ҳозирча бозорга олиб чиққаним йўқ. Келгусида устахонамни кенгайтирсам, реклама қила бошлайман, -- жавоб қилди уста.

Гарчи Абдулла тайёрлаган мусиқа асбоблари уста Нормаматнинг эгаридай ўн беш минг сўмга, Абдуқаюмнинг пичоғидек минг сўмга баҳоланмаса-да, бу санъат асарининг харидори ҳам кўпайиб кетишига аминмиз. Зеро, бизда ёш талантлар кўп.

Биз новқалик уч нафар уста ҳаётидан баъзи лавҳалар келтирдик, холос. Муборак Абдураззоқованинг айтишича, Бахмал қишлоғи қизлари тўқиган жулбароқлар, буғжамалар, барлослик онахонлар тиккан чакмону хуржунлар, Ўрай қишлоғилик ёғоч ўймакорларининг ҳунарини кўрганлар лол қолмай иложи йўқ.

Ҳақиқатан ҳам йилнинг тўрт фаслида мангу яшил ўрмонлари, қорли тоғлари, қуюқ арчазорлари, олмазорлари-ю, ғаллазорлари билан ҳар қандай сайёҳни бефарқ қолдирмайдиган бу гўша энди беқиёс миллий ҳунармандчилиги, қўли гул усталари билан ҳам донг таратиши шубҳасиздир.

Ҳайитбой НАБИРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АЙБ ФАҚАТ БИЗДА ЭМАС-ДА!

Республика шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари ассоциацияси раиси Мажид ҚОДИРОВ билан мулоқот

-- Аввало, шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари ассоциацияси қачон ва қандай мақсадда тузилгани ҳақида гапириб берсангиз.

-- Президентимизнинг 1991 йил 11 январдаги Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 14 апрелдаги қарори билан жамоа ва давлат хўжаликлари, қишлоқда яшаётган бошқа фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини янада ривожлантириш мақсадида қўшимча чора-тадбирлар ишлаб чиқилган ва ассоциация тузилганди.

Бу ташкилотни тузишдан мақсад -- шахсий ёрдамчи хўжаликлар манфаатини ҳимоя қилиш, айниқса, уларнинг ўз ҳуқуқларини танишларига ҳар томонлама ёрдам беришдан иборат эди. Масалан, кўплаб ёрдамчи шахсий хўжаликлар техника, уруғчилик, ўғит таъминотида катта-катта муаммоларга дуч келадилар. Сотиб олай деса маблағи йўқ, олмаса иши юришмайди. Деҳқонларни ана шундай вазиятда қўллаб-қувватлаш, уларга банкдан кредит пуллари олишда кафолат бўлиш ва бошқа ёрдамлар кўрсатиш борасида иш олиб бораяпмиз. 1991 йилда умумий томорқа фонди 164 минг гектар майдонни эгаллаган бўлса, бугунга келиб 575 минг гектарга етди. Ёрдамчи хўжаликлар сони эса 3600 дан ошиб кетди. Улар ишини тартибга солиб туриш, зарурий ёрдам кўрсатишни жадаллаштириш мақсадида ҳар бир вилоятда ва қишлоқ туманларида бўлимларимиз фаолият кўрсатаяпти.

-- Лекин кўпгина вилоятларда бўлимларингиз фаолияти ўша жой аҳолисига маълум эмаслигининг ҳам гувоҳи бўлдик. Бу уларнинг талаб даражасида ишламаётганлигини билдирмайдими?

-- Эътирозингиз тўғри. Бўлимлар ишини жонлантириб, кўпроқ шахсий томорқа эгаларини ассоциациямизга аъзо қилиб олишимиз зарур. Афсуски, бу борадаги ишлар ҳозирча талабга жавоб бермайди. Лекин жойларда ассоциациямизга аъзо бўлган мулкдорларнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришдаги улуши йил сайин ортиб бораяпти. Мисолларга мурожаат этамиз. 1991 йилда мева-сабзавотларнинг 40-45 фоизи, сут ва гўштнинг 60-65 фоизи ёрдамчи хўжаликларда етиштирилган бўлса, 1996 йилга келиб, мева-сабзавотнинг 80 фоизи, сут ва гўштнинг 90 фоиздан ортиғи улар ҳиссасига тўғри келди.

Ёрдамчи хўжаликлар эришаётган ютуқлар билан бир қаторда кўплаб камчиликларга ҳам йўл қўйилмоқда. Масалан, 6572 хўжаликда ердан фойдаланиш самараси жуда паст. Ҳар йили 1000 гектар атрофидаги томорқа майдонларига экин экилмай, ернинг умри зое кетмоқда. Уни бартараф этиш учун туманлардаги вакилларимиз томорқадан фойдаланишнинг жамоа еридан фойдаланишга нисбатан самаралироқ эканлигини ташвиқот қилиб, ёрдамчи хўжаликлар ассоциациясига аъзоликка ўтказиш чора-тадбирларини ишлаб чиқишлари керак. Иккинчидан, томорқа хўжаликларига техника ва ем-хашакдан ёрдам кўрсатишни йўлга қўйиш лозим. Уни амалга ошириш учун эса туманлардаги бўлимлар қошида тегишли вазифани бажарувчи базалар ташкил этиш керак.

-- Дастлаб иш бошланган кезларда шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш мақсадида Президент Фармони билан, «Мадад» фонди ташкил қилиш учун бир миллиард сўм маблағ ажратилган эди. Ана шу маблағдан қандай фойдаланилмоқда?

-- Бу маблағнинг бир қисми ассоциациянинг моддий техника базасини яратишга, шахсий ёрдамчи хўжаликларга қарз беришга йўналтирилди. Бир қисми эса «Тадбиркорбанк»нинг таъсисчилик бадали учун ажратилди. Ушбу маблағ ҳисобига ассоциация таркибида 1996 йилнинг 1 январига қадар 534 та кичик корхона ташкил этилган бўлиб, уларнинг 315 тасида турли хил маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари қайта ишланаяпти. Энг асосийси, бу кичик корхоналарни ташкил этиш туфайли 5650 нафар киши иш билан таъминланди. Уларда 1996 йилнинг октябригача 14510 минг сўм соф фойда олишга эришилди. Бугунга келиб, ассоциация балансида 97 миллион сўмлик асосий воситалар ва 23 миллион сўмлик айланма маблағ мавжуд.

Бизни бугун яна бир муаммо қийнаб келаяпти. Бу ҳам бўлса жойлардаги шахсий томорқа эгалари талабидан келиб чиқиб, шахсий ёрдамчи томорқа хўжаликларини омухта ем ва зарур ҳолларда маблағ билан таъминлаш масаласидир. Олайлик, 1991 йилда ҳукумат қарорига кўра шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг чорва моллари учун 450 минг тонна омухта ем, 60 минг тонна кунжара, 150 минг тонна чигит пўстлоғи (шелуха) ва 100 минг тонна борда ажратилган эди. Афсуски, 1992-93 йилларда шахсий ёрдамчи хўжаликларни таъминлаш учун умуман ем ажратилмади. 1994 йилга келиб эса фақат 220 минг тонна омухта ем, 1995 йилда бор-йўғи 10 минг тонна кунжара ажратилди, холос. Бу рақамлар таҳлили шуни кўрсатадики, аҳоли қўлидаги ҳар бир бош шартли молга 2 кг.дан озуқа тўғри келмоқда.

Ассоциациянинг нефть маҳсулотларига бўлган талаби ҳам 10 фоиз атрофида

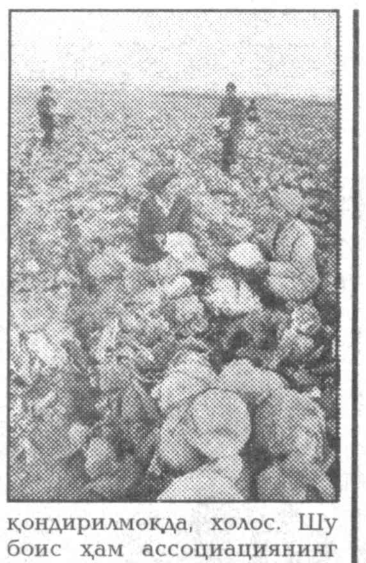

қондирилмоқда, холос. Шу боис ҳам ассоциациянинг шахсий томорқа эгалари олдидаги нуфузи кундан-кунга тушиб кетаяпти.

Шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари, ўз вақтида зарурий ёрдам кўрсатолмаганлигимиз туфайли ассоциациямизга аъзо бўлишга шошилмаяптилар. Энг ачинарлиси, шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари ўз томорқаларида етиштираётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ассоциациянинг қайта ишлаш корхоналарига топшириш ўрнига бозорларда сотмоқдалар. Чунки ўша кичик корхоналаримизда деҳқонлар билан маҳсулот айирбошлаш жараёнида ҳисоб-китоб қилиш учун нақд пул йўқ. Деҳқон эса маҳсулотини нақд пулга сотишни хоҳлайди.

-- Бу муаммоларни ҳал этиш йўли борми?

-- Бор. Бунинг учун деҳқонлар етиштирган маҳсулотларни эркин, бозор баҳосида харид қиладиган тайёрлов ташкилотлари фаолиятини йўлга қўйиш керак.

-- Мамлакатимизда ғалла мустақиллигини таъминлашда шахсий ёрдамчи хўжаликлар ўрнини қандай баҳолайсиз?

-- Юқоридаги тахминлардан кўриниб турибдики, томорқа ерлари кўпайган сари унинг умумий самараси ҳам ошиб бораётир. Ҳозирги кунга келиб, аксарият кўпчилик оилалар томорқасининг асосий қисмига кузги буғдой экилиб, бир қадар юқори ҳосилдорликка эришилмоқда. Бизнингча, ғалла мустақиллигини таъминлаш борасидаги шахсий ёрдамчи хўжаликлар салмоғини ҳисобга олган ҳолда томорқа ерларни ажратишни янада кўпайтириш мақсадга мувофиқ. Айниқса, Президентимизнинг яқинда матбуотда эълон қилинган «Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш ҳамда мамлакатни озиқ-овқат билан таъминлашда уларнинг ролини кучайтириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони ишимиз ривожига тўсиқ бўлаётган муаммоларни ҳал этишда жуда катта кўмак бўлди. Ушбу фармоннинг ижросини тўла таъминлаш барчамизнинг муҳим бурчимиздир.

Суҳбатдош:
А. СУЛТОНОВ,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

ХАЗИНА

«Халқ сўзи»нинг 1996 йил 14 декабрь сонида ўз томорқасида беш килолик батат картошкаси етиштирган олтинкўллик Набижон ака Эргашев ҳақида кичик бир мақола ёритилган эди. Шундан сўнг таҳририятга, Набижон аканинг уйига республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларидан, ҳатто қўшни Тожикистон, Қирғизистондан мактублар келди. Мана, улардан айримлари:

- **Батат картошкасининг бир тупидан 25 кило ҳосил.**
- **Хушбўй зира тоғдан кўра томорқани ёқтириб қолди.**
- **Йил бўйи ҳосил берадиган қулупнай.**
- **Саккиз сотихдан 50-60 минг сўм даромад.**

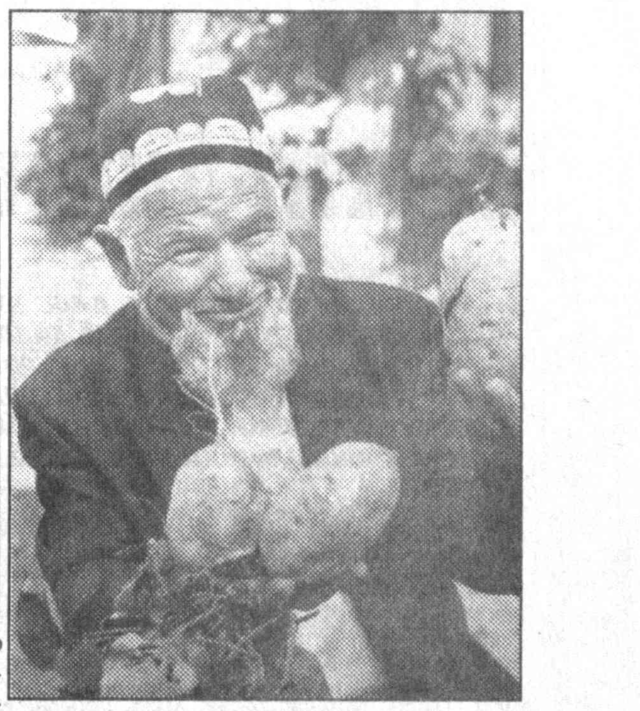

«Беруний туманидаги Абай номли жамоа хўжалигида агроном бўлиб ишлайман. Биз томонларда ҳам маҳаллий картошка экилади-ю, ҳосили кам. Сиз етиштирган батат картошкасига жуда қизиқиб қолдим. Балки у бизнинг тупроқ ва иқлим шароитимзга мослашиб, яхши ҳосил берар. Шу мақсадда сиздан баъзи нарсаларни сўрамоқчиман. Картошка поясидан қаламча қилиб ҳосил олаётган экансиз. Айтингчи, ўша қаламчани қайси йўл билан тайёрлайсиз? Унинг озуқа ва сувга бўлган талабчанлиги қандай? Ҳосил қайси вақтда етилади?

Нурилло СЕЙТНИЁЗОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси».

«Бухоро туманидаги «Янги турмуш» жамоа хўжалигида яшайман. 40 йил ўқитувчилик қилдим. Ҳозир иккинчи гуруҳ ногирониман. Батат картошкасининг қачон экилиб, ҳосилини қачон йиғиштириб олиш тўғрисида маълумот берсангиз. Мен ҳам уни экиш ниятидаман.

Салим МУРОДОВ,
Бухоро вилояти».

«Адвокатман. Ишдан бўш вақтимда деҳқончилик билан шуғулланиб, томорқада шолидан бошқа ҳамма маҳсулотни етиштираман. Батат картошкаси ҳақида эшитиб, хаёлимдан уни кўпроқ етиштириб, бутун мамлакатга тарқатиш керак, деган фикр кечди. Негаки, у қанча кўп бўлса, арзончилик, маъмурчилик ҳам шунга яраша бўлади-да.

Суннатулло ҚУРБОНОВ,
Навоий вилояти».

«Батат картошкасидан мўл ҳосил олганингиз ва уни кенг оммалаштириш тўғрисидаги фикрингиз жуда маъқул тушди. Биз ҳам ўша картошкадан экишга аҳд қилдик. Сиз қандай ёрдам бера оласиз?

Мўминжон СОДИҚОВ,
Қува туманидаги Мирзо Улуғбек номли жамоа хўжалиги».

Юқоридаги каби таклифлар, истаклар битилган мактублар жуда кўп. Уларга қисман бўлса-да, жавоб бериш мақсадида Набижон ака хонадонида бўлдик. 8 сотихдан иборат мўъжазгина ҳовлида бир қарич ҳам бўш жой йўқ. Ҳовлининг бир қисмида ўтган йил ўтқазилган 24 туп хурмо бор. Улар ҳадемай ҳосилга киради. Дарахтлар остидаги пушталарнинг икки қирғоғига қулупнай экилган. Улар қулф уриб гуллаб, мева тугяпти. Бу қулупнай ўз оиладошларидан шуниси билан фарқ қиладики, у йил бўйи ҳосил беради. Набижон ака оиласи дастурхонидан қишин-ёзин қулупнай узилмайди. Пушта ўрталарида оила эҳтиёжи учун кўк пиёздан тортиб, саримсоқпиёз, сабзи, ош кўкигача бор. Яна бир пуштада тоғ зираси етиштирилмоқда. Набижон ака икки йилдан ортиқ вақт ичида бу шифобахш ўсимликни томорқага мослаштириб олди.

-- Шу ҳовлида етиштирганман, -- бир ҳовуч зирани қоғозга ўраб қўлимизга тутқазиб, дейди Набижон ака. Атроф зиранинг хушбўй ҳидига тўлади.

— Сизлар ҳам томорқангизга сепиб қўйинглар. Худди сабзи уруғи сепгандай қилиб. 10-12 кунда униб чиқади. Уч ойда ғуж бўлиб пишади. Дарахтлар остида ҳам ҳосил бераверади.

Зира овқатни хуштаъм қилибгина қолмай, у доривор неъмат ҳамдир. Беш йил муқаддам сариқ касаллиги билан қаттиқ оғригандим. Унинг пояси жонимга малҳам бўлди. Дори-дармонсиз соғайиб кетдим. Поясининг қайнатмаси жигарни ювишда, ошқозон хасталикларини даволашда, болакайларнинг ич кетишини қолдиришда жуда асқотади. Поясидан чой дамласангиз борми, «95» дан қолишмайди.

Касби биология муаллими бўлган Набижон ака кўп йиллик бетиним изланишлари билан зира фақат тоғда ва тоғолди ҳудудларида етиштирилади, деган тушунчага барҳам берди. Табиатнинг ана шу нодир неъмати ҳафсала қилинса, ҳар бир хонадонда ўстирилиши ва ҳосил олиниши мумкинлигини амалда исботлаб берди.

Ҳовлининг яна бир қисмини эгаллаб турган дарахтларни Набижон аканинг ўзи пайвандлаган.

-- Кўплар аввал кўчат ўтқазади. Келгуси йили уни улайди ёки пайванд қилади. Дарахт учинчи йилга ўтиб мева беради, -- изоҳлайди Набижон ака. -- Мен бошқачароқ усул қўллайман. Гуркираб ўсаётган дарахтга кўз остимга олиб қўйган меванинг новдасини пайвандлайман. У ўша йилнинг ўзида ҳосил беради. Энг муҳими -- вақтдан ютаман.

Водийда энг эртапишар шафтолининг олти-етти хил нави шу ҳовлида ўстирилади. Бошқа жойлардаги шафтолининг меваси ғўра бўлганда Набижон аканинг мевалари пишиб, оғизга тегади.

-- Ҳар йили шу ҳовлидан 50-60 минг сўм даромад оламиз, -- дейди Набижон ака. -- Ҳосилнинг оиладан ортганини бозорга чиқариб, пулини тўй-маъракаларга сарфлаймиз.

Набижон аканинг ҳовлисини айланар эканмиз, қаровсиз ташлаб қўйилган айрим томорқалар, ўт-ўлан қоплаб ётган экин майдонлари кўз олдимизга келди. Баъзилар бор — топиб олгани маккажўхори. Кўланкаси экинни ўстирмайди, деган ўй билан мевали дарахт ўтқазмаётганлар қанча.

Набижон ака учун энг қимматли нарса -- вақт. Азонлаб туриш -- азалий одати. Нонушта маҳалигача пайкалдан чиқмайди. Довдарахтларни мавсумида пайвандлайди. Парваришталаб бўлган қулупнайга кўпроқ вақт ажратади. Узумни хомтоклайди, дарахтлар остини юмшатади, озиқлантиради. Қўни-қўшни, ёр-биродарлари, узоқ-яқиндан йўқлаб келгувчиларга маслаҳатини аямайди. Уларнинг кўчатларини улаб ҳам беради.

Батат картошкаси мамлакатда оммалашиб кетса, ажабмас. Негаки, тез кўпаяди. Бир тупидан 25 килогача ҳосил олиш мумкин. Иссиқсевар, сувсизликка чидамли. Тўйимлилиги оиладошлариникига нисбатан 1,7 марта ортиқ: гектаридан ўртача 52 тонна ҳосил, 320 центнер силос олиш мумкин. Пояси эса ҳайвонлар учун ғоят тўйимли озуқа.

Наманган давлат университети биология кафедрасининг мудири, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор А. Валиев ўз хулосаларини қуйидагича баён қилади: «Батат озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтиришнинг муҳим манбаидир. Ўрта Осиёда 1950-60 йилларда экилган, аммо бу ҳақда маълумотлар кам. Батат тўғрисида чуқур илмий тажриба олиб бориш керак».

Андижон қишлоқ хўжалик институтининг ўсимликшунослик кафедраси мева-сабзавотчилик фанлари бўйича мутахассиси Иброҳимжон Иминов ҳамкасбининг фикрига қўшилиб шундай деди: «Батат -- ширин картошка. Биз 1994 йилнинг кузида Набижон акадан кўчат олиб, илмий кузатиш ишларини олиб боряпмиз. Бататнинг иссиқсеварлиги, туганагининг 30-35 даража ҳароратда катталашиши бизнинг шароитга мос келади. Оддий картошканинг мавсумийлиги каби панд бермайди».

Набижон аканинг айтишича, олим ва мутахассислар эътироф этаётган батат картошкаси асосан поясидаң кўпайтирилади. Унинг пояси оиладошларига ўхшаб юқорига қараб эмас, қовун-тарвуз палагига ўхшаб ер бағирлаб ўсади. Узунлиги 20-25 сантиметрларга етганда, икки-уч бўғинидан кесиб олиб, қаламча қилинади. Бу ҳол баҳорнинг охирларидан бошлаб кузга қадар давом этиши мумкин. Поясининг кесиб олиниши ҳосилга таъсир қилмайди.

«Ўтган йили Набижон акани излаб топдим, -- дея ёзади жалолқудуқлик Жакбарали Элибоев. -- 2-3 бататни олиб, парваришладим. Натижа ёмон бўлмади. Қаламчасидан уч-тўрт кило картошка ковлаб олдим».

«Бататнинг таърифини биродарим Муроджондан эшитиб, Набижон акани излаб топдим, — дея ўз таассуротларини ёзиб қолдирибди Шаҳрихон туманидаги Шеркўрғон қишлоғида яшовчи Илҳомжон Убайдуллаев.

У кишининг бататдан мўл ҳосил олганликлари чинакам мўъжизадир. Шубҳа йўқки, ушбу картошка мамлакатимизнинг энг оммавий экинларидан бири бўлиб қолажак».

Набижон аканинг уйидан қайтар эканман, Илҳомжоннинг ушбу сўзларига жуда ишонгим келди.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

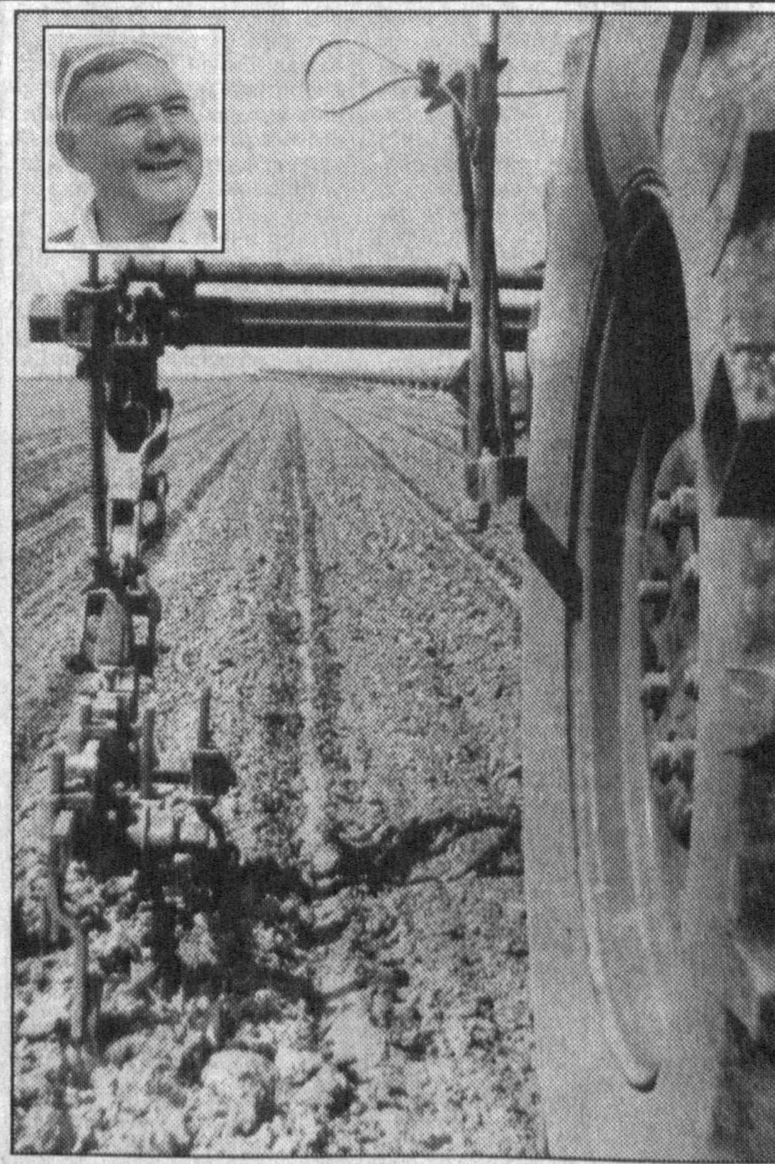

Жиззах туманидаги Ў. Ҳотамов номли жамоа хўжалиги далаларида ғўзаларга ишлов бериш қизғин.

СУРАТДА: хўжалик бригада бошлиғи А. Боймирзаев; ишлов бериш пайти.

Р. СОДИҚЗОДА олган сурат.

БИР ЙИЛДА ЮЗ МИЛЛИОН АҚШ ДОЛЛАРИ

Бугунги кунда ўзи ишлаб чиқараётган турли хил мева шарбатлари ва чанқовбосди ичимликлар савдосидан «Гербалайф интернэшнел» компанияси бир йилда ўн миллиард АҚШ долларидан ортиқроқ даромад қилар экан. Лекин мева ва сабзавот етиштириш бўйича дунёда энг олдинги ўринларда турган республикамиз мева шарбати тайёрлаш, бу борада замонавий технологияларни яратиш ва корхоналарни улар билан таъминлашда анча орқада.

Самарқанд савдо-тижорат институти «Озиқ-овқат корхоналари жиҳозлари» кафедрасининг бир гуруҳ олимлари илк бор консерваланган тарвуз шарбатини тайёрлаш технологиясини ва унга тегишли техник ҳужжатларни ишлаб чиқишга муваффақ бўлдилар.

-- Тарвуз шарбати сифат кўрсаткичлари ва шифобахшлик хусусиятлари билан «Гербалайф интернэшнел» компанияси маҳсулотларидан жуда юқори туради, -- дейди техника фанлари доктори, профессор Б. Эшқувватов. -- Таннарх масаласига келсак у ҳатто «Пепси-кола», «Кока-кола» каби ичимликлардан ҳам бешолти баравар арзон тушади. Қолаверса, бундай ичимликлардан тарвуз шарбати энг аввало ўзининг табиийлиги билан ажралиб туради. Бу компаниялар жаҳоннинг деярли барча мамлакатларида олиб бораётган реклама-тижорат фаолияти билан маҳсулотларининг харидоргирлигига эришди. Агар бизда тарвуз шарбати ишлаб чиқариш ва унинг кенг рекламаси йўлга қўйилса, фақат шу неъматнинг ўзидан ҳар йили мамлакатимиз хазинасига юз миллионлаб АҚШ доллари келиб тушишини таъминлаш мумкин. Чунки республикамизнинг табиий иқлим шароити ўттиз икки хилдаги турли нав тарвузлардан бир ярим миллион тоннагача етиштириш имконини беради.

Албатта, бундай натижаларга эришиш -- яъни, тарвуз шарбатини саноат асосида ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, унинг сифатини яхшилаш, жаҳон бозорида рақобатбардош қилиш учун қўшимча равишда қатор тадқиқотларни охирига етказиш лозим. Бу ишларни амалга ошириш ва унинг натижаларини бевосита ишлаб чиқаришга тадбиқ этиш учун тахминан олти миллион сўм маблағ ажратилиши тақозо қилинади. Лекин бу ишлар тўла бажарилса ҳар қанча маблағ ҳам бир йилга қолмай икки-уч баравар фойда билан қайтиши муқаррар.

Музаффар МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ФАРҚИ ФАҚАТ... НАРХИДА

Қизилтепа тумани Ванғози қишлоғилик ҳунармандлар хайрли ишга қўл урдилар. Ҳунарманд усталар Иззатилло Мирзаев, Ибод Муқимов, Ҳиммат Шукуров муомаладан чиққан темир-терсаклар ва яроқсиз ҳолга келиб қолган рўзғор буюмларига иккинчи маротаба жон ато этиб, қозон, қошиқ, кийим илгич, столчалар каби халқ эҳтиёжи маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйдилар.

Маҳсулотлар корхоналарникидан қолишмайди. Фарқи фақат нархида, яъни бироз арзон.

Т. ЭШБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЭКОЛОГИЯ ВА САЛОМАТЛИК КУНЛАРИ

Тошкентда Ўзбекистонда экология ва саломатлик кунларини ўтказиш ташкилот қўмитасининг биринчи мажлиси бўлди.

Кўзланган мақсадга эришиш учун мазкур тадбирда республиканинг барча аҳолиси, давлат ва жамоат ташкилотлари фаол иштирок этиши лозимлиги айтилди. Кенг кўламда санитария-гигиена, ободонлаштириш тадбирлари, ҳашарлар ўтказилади. Саноат корхоналарининг зарарли чиқитларни чиқариб ташлаши ҳамда тозалаш иншоотларининг иши устидан назоратни кучайтириш ҳам кўзда тутилган.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР КЎРИГИ

Фарғона вилояти ёш ижодкорлар уюшмаси, вилоят халқ таълими бошқармаси, «Олтин мерос» жамғармасининг вилоят бўлими ҳамкорликда ўтказган «Ёшлари билимдон юрт -- бадавлатдир» мавзуидаги семинар-танлов ўқувчи ва талабалар ўртасида катта қизиқиш уйғотди.

Кўрик-танловда ёш мусаввирларнинг катта гуруҳи қатнашганлиги эътиборга лойиқ. Уларнинг «Юртимизни куйлаймиз» деб номланган кўргазмасини минглаб томошабинлар мароқ билан томоша қилишди. Нафис суратларда Фарғонанинг гўзал табиати, танти деҳқонлари сиймоси рангоранг бўёқларда ўз ифодасини топти.

Шаҳар маданият ва истироҳат боғида эса халқ амалий санъати ва ҳунармандчилиги билан шуғулланаётган ёшлар ўз ижод намуналарини намойиш этишди. «Санъатимиз—олтин меросимиз» деб номланган бу кўрик-танловда қадриятларимиз, халқимизнинг қадимий анъаналари, урф-одатлари ўз аксини топти. Фарғона дорилфунуни студенти Элмурод Сотволдиев бўлғуси физика ўқитувчиси. Лекин у ясаган нақшинкор курсилар, бежирим рўзғор буюмлари ўтмишни ёдга солибгина қолмай, оталаримизнинг қадимий касблари ишончли қўлларда эканлигидан далолат беради. Истеъдод эгаси ўзи қизиққан касбига тенгдошларини ҳам жалб этяпти. Факультет қошида очилган устачилик курси бир неча йилдан бери фаолият кўрсатиб келмоқда. Талабалар моҳир педагог бўлиш билан бирга, бу ердан яхшигина уста ҳам бўлиб чиқишади.

Қадимда ота-боболаримиз тол, терак новдаларидан ажойиб саватлар, уй анжомлари тайёрлашган. Кўрик-танловда қувалик Шерзоджон Мирзаев бу ҳунарни яхши ўзлаштириб олганлигини намойиш қилди. Унинг тол ва анор новдаларидан ясаган турли ҳажмли саватлари кўпчиликка маъқул бўлди. Унинг ижод намуналари республика кўригида намойиш этишга тавсия қилинди.

Набижон СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ÓGU'97

Сизни Ўзбекистондаги биринчи
"НЕФТЬ ВА ГАЗ-97"
халқаро кўргазмасига таклиф этамиз.
Кўргазма 1997 йил
21-23 май кунлари
Республика савдо-кўргазма маркази "Ўзэкспомарказ"да бўлади.
Манзил: Тошкент, Амир Темур кўчаси, 107.

Кўргазманинг ишлаш вақти:

21 май,	чоршанба	13.00-18.00
22 май,	пайшанба	10.00-18.00
23 май,	жума	10.00-16.00

Шунингдек, Сизни
"НЕФТЬ ВА ГАЗ-97"
Ўзбекистон халқаро конференциясига таклиф этамиз.
Конференция 1997 йил
22-23 май кунлари
"Интерконтиненталь" меҳмонхонасида бўлиб ўтади.
Манзил:
Тошкент, Амир Темур кўчаси, 107-А.

АВТОМОБИЛИ СОТИБ "НЕКСИЯ" ОЛУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Андижон "Автотеххизмат" ҳиссадорлик жамияти

оқ рангли "НЕКСИЯ" автомобилларини сотиб олишни хоҳловчи мижозларга автомобилнинг кўркамлигини янада ошириш мақсадида олди, орқа бамперлари ва орқани кўрсатувчи ойна корпусини оқ рангга бепул бўяб сотишни ташкил қилганлигини маълум қилади.

Манзилимиз:
Андижон шаҳри, "Кольцевая", 1.
Тел.: 26-98-48, 26-93-49.

Саид АҲМАД,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

ШОГИРДИМНИНГ СУРАТИ

Олтмишинчи йилнинг қиш кунларидан бири эди. Қўнғироқ чалиниб қолди. Эшикни очдим. Академик Отабой Эшонов қайнағаси Жамолиддин ва ўғли билан турарди. Ичкарига олиб кирдим. Чой устида Жамолиддин ака жиянини шогирдликка олиб келганини айтди.

-- Шу боламни сизга шогирдликка бердим. Ёзиш-чизишига қараганда ёзувчи бўладиганга ўхшайди, — деди Отабой ака. -- Эти сизники, суяги бизники. Аммо-лекин ёзувчи қилиб берасиз. Олдиндан айтиб қўйай, сал қулоқсизроқ бола, ўйинқароқ бўлиб ўсган. Онам раҳматли кап-катта бўлганда ҳам тайлоқдек қилиб опичлаб юрардилар. Ўзингиз уриб-сўкиб йўлга соласиз...

Жамолиддин ака гапга аралашди.

-- Шеърга, ҳикояга қўли келишиб қолган. Газеталарда ҳикоялари, шеърлари босилиб туради. Радиода битта-иккита ашуласи ҳам айтилди. Эшитгандирсиз, «Шоҳи белбоғ» деб аталади. Ўзи яхшигина гапдон, қизиқ-қизиқ гапларни топиб одамларни кулдириб юради.

Шогирдликка олиб келишган болани билардим. У Ғайратийнинг адабий тўгарагида таълим олган, анчагина истеъдодга эга ёш шоир Анвар Эшонов эди. Аммо дадаси айтганидек, ўйинқароқ, қулоқсизроқ эканини билмасдим. Шундоқ обрўли одам, унинг устига, минглаб шогирдлар тайёрлаган устоз олимнинг илтимосини қайтаролмадим.

Хуллас, Жамолиддин Алп Жамол Отабой Эшоновнинг ўғлини бўйнимга осиб кетди.

Бирон ой ўтиб шогирд боланинг кимлиги, қанақалиги билинди. Билими етарли, кўп китоб ўқиган, шеърлари ҳали ғўр бўлса-да, эртага тиниқ тортиши билиниб турипти. Ҳикояларни шошиб ёзади. Қаҳрамоннинг мураккаб руҳий ҳолатларини ташлаб, сакраб ўтиб кетади. Тоқатсизлиги, бесабрлиги шундоққина мана мен, деб турипти.

Ўзи ҳалол, назари тўқ бола. Жисмоний меҳнатга тоқати йўқ. Оғиз билан битадиган ҳар қандай ишни зум ўтмай бажаради. Устоз ёзувчилардан Ғафур Ғулом билан Шайхзодани, кейинги авлод ёзувчиларидан Асқад Мухтор билан мени тан олади. Юрт кезмаган бола. Тошкентни, пахта теримига борган жойларни билади. Уйидан кўра кўчани яхши кўради. Битта гапдан қолмайди. Сўз бойлиги кўп. Бировга пул берса қайтариб олмайди, олса бермайди (шуниси чакки).

Ҳозирча дадаси айтган қулоқсизлигини сезмадим. Ёзувчининг кўп китоб ўқиши, албатта, керак. Аммо фақат китоб ўқиш билан иш битмайди. Ёзувчи бўламан деган одам юрт кезиши керак. Айниқса, она тилини ҳаммадан яхши билиши шарт. Шогирдим фақат Тошкентни кўрган, Тошкент лаҳжасини, тошкентликларнинг урф-одатларинигина биларди.

Бўлғуси ёзувчи турли тақдирларга рўбарў келиши, хилма-хил қиёфаларни кўриши керак. Анвар эса Хоразм ҳам, Фарғона ҳам, Бухоро ҳам бир хил, деб ўйлайди. Модомики, уни шогирдликка олдимми, юрт кездиришим керак.

Олтмиш иккинчи йил «Москвич»да Фарғона водийсига олиб кетдим. Дўст сафарда билинади, дейишади. Сафар пайтида уни янада яхшироқ билиб олдим. Анвар яхши ҳамсуҳбат, йўлдошини зериктирмайдиган, йўлда инжиқлик қилмайдиган ҳамроҳ экан. Отаболадек иноқ йўл босиб Мирзачўлни, Хўжанд тоғларини айланиб ўтиб, Сирдарё ёқалаб водийга кириб бордик.

Бу йўллар, учратган одамларимиз, манзаралар Анвар учун мутлақо янги олам эди.

Худди шу йўллардан Ўлмас Умарбековни ҳам олиб ўтган эдим. У билан водийнинг ҳамма қишлоқларини кезиб чиққандик. Кейинчалик Ўлмаснинг деярли барча қиссаларида ўша кўрган манзаралар акс этди.

Мана энди Анвар билан водийни кезяпмиз. Бу жойларда ҳамма нарса унга янгилик эди. Дилбар, суҳбати ширин одамлар, меҳмон учун жонидан бошқа ҳамма нарсасини дастурхонга тўкиб соладиган қўқонликлар, марғилонликлар, олтиариқликлар, уларнинг қувноқ аскиялари, мутойибалари Анварни лолу ҳайрон қилиб қўйганди.

У одамлар билан тез тил топишадиган, дўст-қадрдон бўлиб кетадиган очиқ кўнгил бола эди. Кейинчалик водийга менсиз йилига икки-уч мартадан борадиган бўлиб қолди. Очиқ кўнгил, ичидаги гапи юзида, кўзида акс этиб турган ёш ёзувчини водийликлар яхши кўриб қолишди. Бу гўзал, сўлим гўша тўғрисида Анвар қанчадан-қанча очерклар, шеърлар ёзди. Охири шу бўлдики, водий тўғрисидаги очеркларини юқори баҳолаган республикамизнинг энг мўътабар газетаси уни Фарғона вилояти бўйича мухбир қилиб юборди.

Анвар Эшонов шеъриятда Ғафур Ғуломни ўзига устоз деб танлади. Унинг услубида шеърлар ёза бошлади. Дўстлари, мухлислари шеърларини ўқиганда «шеърингдан Ғафур Ғуломнинг ҳиди келаяпти» дейишарди. Бу унинг шеърларига берилган жуда катта баҳо эди.

Анвар асосан уруш ва унинг халқлар бошига солган офатлари тўғрисида шеърлар ёзарди. Бу ижодининг бош мавзуи бўлиб қолди, умрининг охиригача шу анъанани тўхтатмади.

«Бир сўз», «Дутор», «Европада қолган қабрлар», «Нон иси», «Бу йўллар» каби ўндан ортиқ китоблари ўқувчи кўнглига йўл топа олди.

Анвар Эшонов тенгқурлари орасида қувноқлиги, ҳозиржавоблилиги билан ажралиб турарди. Айтадиган гапинг оғзингдан чиқмай туриб, нима демоқчилигингни биларди. У ишонса, суянса бўладиган дўст эди.

Бир куни телестудия олдида Алп Жамол билан учрашиб қолдик.

-- Қалай, -- деди у кўришаркан. -- Бизнинг жиянтайлоқ қийнамаяптими?

Кулиб жавоб қилдим:

— Э, бўйнимга қийин ишни осиб кетдинглар. Дуруст, шўхликлари қолиб кетди. Баъзи-баъзида ипни узиб қочиб қолади. Бир-икки кундан кейин яна пайдо бўлади.

-- Анвар сизни ниҳоятда ҳурмат қилади. Сизга ўхшатиб ёзаман, деб тонг отгунча бир балоларни қоралаб чиқади. Ҳали кўрасиз, яхши ёзувчи бўлиб кетади.

-- Анвар аллақачон ёзувчи бўлган. Энди олиб кетсангиз ҳам бўлади, -- дедим.

-- Йўқ, -- деди Жамолиддин ака. -- Отабой олдингизга бош-оёқ сарпо кўйиб, кейин олиб кетади. Таомили шунақа. Яқин орада сизни уйга чақириб, дастурхон ёзмоқчи. Ана ўшанда Анварни қабул қилиб олади. Шу кунларда Отабойнинг сал тоби қочиб юрипти. Тузалгандан кейин бир ўтириш қиламиз.

Отабой Эшоновнинг нияти амалга ошмай қолди. Кутилмаганда оламдан кўз юмди. Анварнинг шўхликлари ҳам қолиб кетди. Шеърлари ғамгин тортди. Бу орада ўғли ҳам вояга етиб армияга кетди. Отаси кетидан онаси ҳам дунёни тарк этди. Эрка ўсган, ғам-андуҳ нималигини билмаган Анвар букилиб қолди, дардга чалинди. 1996 йилнинг Наврўз байрами арафасида Анвар ҳам бизни ташлаб кетди. Ўлмаснинг доғи кўксимдан кетмай туриб, яна бир яхши шогирдимдан ажралиб қолдим. У яхши шоир, яхши ҳикоянавис бўлиб етишган эди. Истиқлолимизга қувониб-қувониб шеърлар битаётган эди. Авжи ижоди ширага тўлган бир пайтда орамиздан кетди.

Анвар Эшонов ҳаёт бўлганида бугун биз билан олтмиш ёшини нишонларди. Унга айтмоқчи бўлган қанчадан-қанча қайноқ, меҳрга суғорилган ширин сўзларимизни айтолмай доғда қолдик.

Ёр-биродарларнинг кўзи олдида Анварнинг кулиб турган сурати қолди. У бизга гўзал шеърлар ташлаб кетди.

Келмоқнинг кетмоғи бор, дейдилар. Анвар отаси ҳузурига у орзу қилгандек жуда яхши шоир бўлиб кетди...

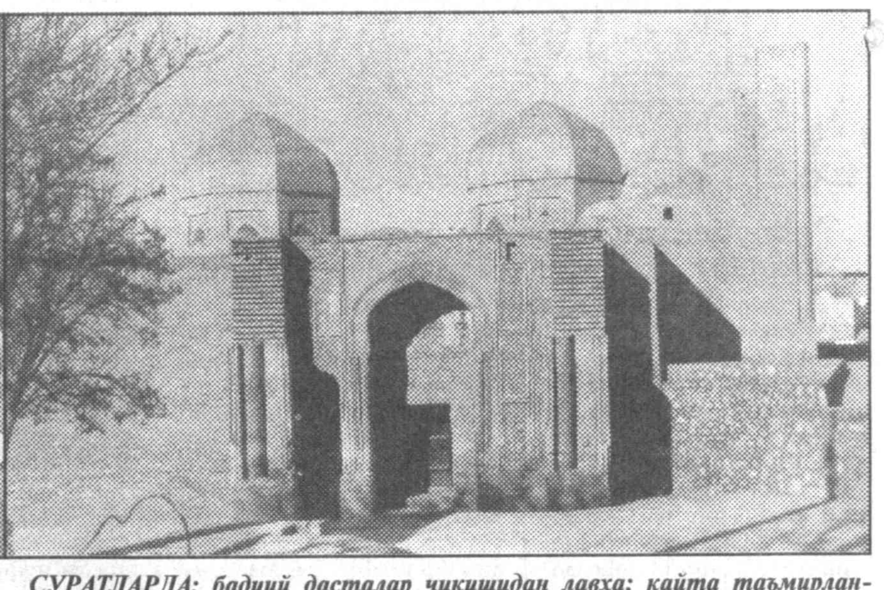

Бухороликлар шаҳарнинг 2500 йиллигини нишонлашга қизғин тайёргарлик кўришаяпти.

СУРАТЛАРДА: бадиий дасталар чиқишидан лавҳа; қайта таъмирланган Атторий ёдгорлиги.
Ҳ. ҚУРБОНИЙ олган суратлар.

ҲАДИС ИЛМИНИНГ СУЛТОНИ

Ҳадис илми равнақига бемисл ҳисса қўшган буюк аллома имом Ал-Бухорийнинг муборак номи истиқлол боис халқимиз қалбидан тобора теран жой олмоқда. Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, буюк муҳаддис таваллудининг 1225 йиллиги мамлакатимизда кенг нишонланади.

Ислом дини таълимотида Қуръони Карим асосий манба бўлиб, жаноб пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг ҳаёти ва фаолияти ҳамда диний, ахлоқий кўрсатмаларини ўз ичига олган ҳадислар эса ундан кейин турадиган энг мўътабар ва бебаҳо ҳикматлар мажмуаси ҳисобланади. Уларда шариат аҳкомлари, каломи шарифда ифода этилган барча илму амалиётлар ғоялари теран талқин этилиб, батафсил изоҳланади. Ҳадисларни тўплаш, айниқса, VIII асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб ғоятда тараққий этиб, бу илм билан шуғулланиш энг фахрли машғулот даражасига етган. Манбаларда келтирилишича, саккизинчи асрдан ўн биринчи аср ўрталаригача ҳадис илми билан Шарқнинг турли томонларида мингдан ортиқ муаллифлар шуғулланган.

Ҳадиси шарифларни Ислом дунёси аҳлига, улар қай тариқа содир бўлган бўлса, шундайлигича покиза ва бекаму кўст етказиб бериш олиму уламолар зиммасига катта масъулият юклайди. Ислом уламолари ўртасида илк даврдан бошлабоқ ҳадисларнинг тўғрилиги, яъни саҳиҳлиги, уларнинг ишончли манбаларга асосланишига катта эътибор берилган. Зеро, ўша вақтдаёқ ноаниқ, чала, ҳатто ғаразли мақсадлар билан тўқилган сохта ҳадислар ҳам эл орасида тарқала бошлаган эди. Баъзи манбаларга кўра, ўша даврда бидъатчи худосизлар томонидан пайғамбар номларидан ўн тўрт мингга яқин сохта ҳадис тўқилган. Шу сабаб, уларни қайта-қайта текшириб, олимларнинг бетиним меҳнати натижасида асл ҳолига келтириб, ёзма равишда қайд қилиш алоҳида аҳамият касб этган. Ҳадис илмининг ривожида олтин давр ҳисобланган ҳижрий учинчи (мелодий тўққизинчи) асрда бу борада катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Чунончи бутун мусулмон оламида энг нуфузли манбалар, деб тан олинган олтита ишончли ҳадислар тўплами-- (Ас-Сиҳоҳ Ас-Ситта) муаллифлари ҳам мана шу асрда яшаб ижод қилганлар. Яна шуниси диққатга сазоворки, мазкур олти муҳаддиснинг деярли ҳаммаси Марказий Осиё халқлари вакиллари бўлиб, улар Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил Ал-Бухорий (194) 810-256(870), имом Муслим ибн Ал-Ҳажжож (206) 819-261 (874), имом Исо Муҳаммад ибн Исо Ат-Термизий (209) 824-279(892), имом Абу Довуд Сулаймон Сижистоний (202) 817-275(888), имом Аҳмад Ан-Насоий (215) 830-303 (915), имом Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Язид ибн Можа (209) 824-273 (886) каби муборак сиймолардир. Ушбу муҳаддисларнинг ҳар бири ҳадис илмининг ривожига салмоқли ҳисса қўшган беназир олимлардан ҳисобланиб, уларнинг табаррук номлари абадул-абад яшайди. Шу билан бирга ҳадис илмида «Амир Ул-Мўминийн», «Имом ад-Дунйа», «Имом Ал-Муҳаддисийн», («барча муҳаддисларнинг имоми») деган шарафли номларга сазовор бўлган имом Ал-Бухорий ҳазратлари алоҳида эътиборга молик буюк зотдир.

Алломанинг тўлиқ исми Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ибн Иброҳим ибн Ал-Муғийра ибн Бардазбеҳ Ал-Жуафий Ал-Бухорий бўлиб, у ҳижрий ҳисобда 194 йил шаввол ойининг 13 кунида (810 йил, 20 июл) Бухоро шаҳрида таваллуд топган. Бошқа кўпгина олимлардан фарқли ўлароқ, Ал-Бухорий туғилган сана аниқ кўрсатилишига сабаб шундаки, унинг отаси Исмоил ўз даврининг илм-маърифатли кишиларидан эди. У ўғлининг туғилган кунини ёзиб кетган қоғоз замондош олимлар қўлига етган.

Ал-Бухорийнинг ёшлигидаёқ отаси вафот этиб, у онаси тарбиясида ўсган. Болалагидан ақл-идрокли, ўткир зеҳнли ва маърифатга ҳаваси кучли бўлган, турли илм-фанларни, айниқса пайғамбаримиз ҳадисларини алоҳида меҳр ва ихлос билан ўрганган. Ўз юртидаги турли ровийлардан эшитган ҳадисларини, шунингдек, Абдуллоҳ ибн Ал-Муборак ва Ваки, ибн Жарроҳ каби олимларнинг ҳадис тўпламларини ёдлаган, устози шайх Дохилий билан ҳадис ривоятчилари ҳақидаги қизғин баҳсларда қатнашган. 825 йили ўн олти ёшли Ал-Бухорий ўз онаси ва акаси Аҳмад билан ҳижозга, ҳаж зиёратига йўл олади. Маккаю мукаррама ва Мадинаю мунавварани зиёрат қилиб, ҳаж ибодатини адо этади. Шундан кейин онаси ва акасини қайтариб юбориб, ўзи эса олти йил ҳижозда қолиб, ҳадис илмидан астойдил таълим олади. У ўз билимини ошириш мақсадида ўша пайтларда илм-фаннинг йирик марказлари бўлган Дамашқ, Қоҳира, Басра, Куфа, Бағдод каби шаҳарларда яшаб, машҳур олимлар даврасидаги илмий баҳслар, мунозараларда қатнашиш билан бирга илм толибларига дарс ҳам беради.

Бу ҳақда алломанинг ўзи қуйидагича ривоят қилиб: «Миср, Шом, Месопотамияга икки марта, Басрага тўрт мартадан борганман. Ҳижозда олти йил яшаганман. Бағдод ва Куфа шаҳарларига неча марта борганимнинг ҳисобини ҳам билмайман», деган экан. У сафар чоғида ҳам, бир шаҳарда муқим турганида ҳам ҳадислар тўплаш, ўз билимини оширишга интилган.

Ал-Бухорий кўплаб олимлардан ҳадис бўйича таълим олади. Бу ўринда алломанинг «Мен ҳадисларни бир минг саксон муҳаддисдан ёзиб олганман», -- деганини келтириш кифоядир. Шунингдек, аллома кўплаб шогирдларга устозлик қилган.

Имом Ал-Бухорий нафақат йирик олимлиги, балки гўзал хулқ-атвори, одамохунлиги, беқиёс ҳиммат ва саховати билан ҳам ибрат бўлган. Ўткир зеҳни, қувваи ҳофизаси ва ёдлаш қобилиятининг ақл бовар қилмайдиган даражада кучлилиги билан илм аҳли орасида шуҳрат қозонган. Олти юз мингга яқин ҳадисни ёд билган.

Имом Ал-Бухорий хорижий эллардан қайтгач, ўз ватани Бухорода кўплаб шогирдларга ва уламоларга ҳадис илмидан сабоқ бериш билан машғул бўлади. Баъзи бир ҳасадгўй, қора ниятли кишилар эса Ал-Бухорийни кўролмас эдилар. Ҳасадгўйларнинг найранглари туфайли олимнинг Бухоро амири Холид ибн Аҳмад аз-Зуҳалий билан муносабати бузилиб қолади. Бунга яна бир сабаб амир олимдан ҳузурига келиб «Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ», «Ат-Таърих» китобларини ўқиб, сабоқ беришини талаб қилади. Лекин Ал-Бухорий: «Мен илмни хор қилиб, уни ҳокимлар эшиги олдига олиб бормайман, кимга илм керак бўлса, ўзи изласин. Лекин Аллоҳ Таоло илмини яширмай, уни толибларга сарф қилганим учун охират куни мени мағфират тутади», деган жавобини айтади. Амирга бу жавоб ёқмай, фитначи кимсаларнинг гапига кириб, Ал-Бухорийга шаҳардан чиқиб кетишни буюради. Шундан кейин Ал-Бухорий Самарқандга йўл олади ва бир мунча муддат шаҳар яқинидаги Хартанг қишлоғида шогирдлари, қариндош-уруғлариникида яшайди. Касалга чалиниб, ҳижрий 256 йил (мелодий 870 йил 1 сентябр)да 62 ёшида вафот этади ва шу ерга дафн қилинади. Унинг қабри барча мўмин-мусулмонлар учун табаррук қадамжога айланади.

Имом Ал-Бухорий бой, қимматли илмий мерос қолдирган. У ёзган асарларнинг сони йигирмадан ортиқдир. «Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ», «Ал-Адаб Ал-Муфрад», «Ат-таърих Ас-Сағийр», «Ат-Таърих Ал-Кабийр», «Ат-Таърих Ал-Авсат», «Китоб Ал-илал», «Барр Ул-волидайн», «Асоми Ус-Саҳоба», «Китоб Ал-куна» асарлари шулар жумласига киради. Буюк алломанинг энг муҳим китоби, шубҳасиз, унинг шоҳ асари «Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ»дир. Бу асар «Саҳийҳ Ал-Бухорий» номи билан ҳам машҳур.

Мазкур асарнинг қимматли жиҳати шундаки, имом Ал-Бухорийгача ўтган муҳаддислар ўз тўпламларига эшитган барча ҳадисларни аралаш ҳолда киритаверганлар. Имом Ал-Бухорий эса турли ровийлардан эшитган ҳадисларини мавзуларига қараб бобларга бўлиб, уларнинг ишончлиларини (яъни саҳийҳларини) танлаб, ўн олти йиллик катта меҳнат самараси ўлароқ, ушбу қимматли асарни тасниф этган. Аллома ибн Ас-Салоҳнинг (1181-1245) таъкидлашича, Ал-Бухорийнинг бу асарига киритилган ишончли ҳадисларининг сони такрорланадиганлари билан бирга 7275 та бўлиб, такрорланмайдиган ҳолда эса 4000 саҳийҳ ҳадисдан иборат.

Бу бағоят шарафли ишга биринчилардан бўлиб имом Ал- Бухорий асос солганлар. Ундан кейин бир қанча олимлар, унга тақлид қилиб, шу зайлда саҳийҳ ҳадислар тўпламини яратганлар. Имом Ал-Бухорийнинг ушбу йирик асари ёзилганига қарийб 1200 йил бўлганига қарамай, бу китоб ўша даврдан бошлаб ҳозирги вақтгача ислом дини таълимотида Аллоҳнинг каломи -- Қуръони Каримдан кейин иккинчи ўринда турадиган энг ишончли манба сифатида юксак баҳоланиб келмоқда. Унинг нусхалари кўп тарқалган. Ҳатто ўрта асрларда яшаган баъзи адиб ва хаттотлар учун бу асардан нусхалар кўчириш тирикчилик манбаи бўлган. Асарнинг саккиз жилддан иборат 1325 йили кўчирилган гўзал бир нусхаси ҳозир Истанбулда сақланмоқда.

«Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ»га юзга яқин шарҳлар ҳам битилган. У бир қанча тилларга таржима қилиниб, қайта-қайта нашр этилган. Имом Ал-Бухорий тўпламларига киритилган ҳадислар фақатгина шариат аҳкомларига оид умумий қоидаларни акс эттириш билан чекланиб қолмайди. Уларда меҳр-оқибат, сахийлик, очиқ кўнгиллик, ота-она ва катталарга ҳурмат, етим-есирларга мурувват, фақир-бечораларга ҳиммат, ватанга муҳаббат, меҳнатсеварлик, ҳалоллик, турли халқларнинг ўзаро дўст, тинч-тотув яшашлари каби юксак инсоний фазилатлар улуғланади. Асарда нима яхши, нима ёмон, нимани қилиш керак, нимадан ўзини тийиш керак каби ҳозирги жамиятимиз аҳли, айниқса, ёш авлод учун катта тарбиявий аҳамиятга эга бўлган йўл-йўриқлар, панду насиҳатлар ўз ифодасини топган. Мухтасар қилиб айтсак, имом Ал-Бухорийнинг ўлмас бу асари башарият қалбини иймон нури билан мунаввар этиб, рушду ҳидоятга бошловчи бебаҳо дурдонадир. Буюк ватандошимизнинг табаррук номлари бутун Ислом дунёсида алоҳида меҳр-муҳаббат, ҳурмат ва эътибор билан тилга олиниши сабаби ҳам шунда. Мусулмон дунёсининг барча мадрасаю дорилфунунларида алломанинг ўлмас асарлари пайғамбар алайҳиссаломнинг суннатлари бўйича асосий қўлланма, дастуруламал тарзида ўқитилади. Шу боисдан ҳам дунёнинг қай бурчагига бормайлик, биз, ўзбекистонликларга, имом Ал-Бухорийнинг ватандошлари, унинг авлодлари, набиралари деб катта ҳурмат, алоҳида эҳтиром билан қарайдилар. Бамисоли биз Маккаю мукаррамани зиёрат қилишга интилганимиздек, жумлаи жаҳондаги мўмин-мусулмонлар имом Ал-Бухорийнинг табаррук қабрларини зиёрат қилишга орзумандлар.

1974 йили жумҳуриятимизда Ислом дунёси вакиллари ва хорижий меҳмонлар иштирокида алломанинг 1200 ёшга тўлгани нишонланган эди. Унинг шоҳ асарлари «Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ» ва «Ал-Адаб Ал-Муфрад», Тошкентда қайтадан нашр қилиниши Ал-Бухорий меросини ўрганишда катта аҳамият касб этди. Тошкент ислом Олий маъҳадининг имом Ал-Бухорий номи билан аталиши ҳам буюк донишмандга ҳурмат-эътибор рамзидир.

Мустақиллигимиз шарофати билан маънавий дунёмизда содир бўлаётган тарихий ўзгаришларни алоҳида таъкидлаш лозим. Адолатсиз равишда унутилган кўплаб алломаларимиз, арбобларимиз ўз элига, ўз юртига қайтмоқда. Қадриятларимиз тикланмоқда. Буюк ватандошимиз имом Ал-Бухорийга муносабат ҳам энди ўзгариб, унинг асарлари теран ўрганилиб, кенг жамоатчиликка тақдим қилинаётир. Жумладан, алломанинг шоҳ асарлари «Ал-Жоме, Ас-Саҳийҳ» (тўрт жилдлик) ва «Ал-Адаб Ал-Муфрад» тўлиғича ўзбек тилига ўгирилиб, кенг китобхонлар оммасига тортиқ этилди. Шуни таъкидлаш лозимки, имом Ал-Бухорийнинг шахсига, беназир меросига, у зоти бобаракотнинг мақбарасига эътибор айниқса сўнгги йилларда зиёда бўлмоқда. Бу хайрли ишлар жонажон Ўзбекистонимизда бой ва кўҳна тарихимиз, маданий меросимиз, маънавий қадриятларимиз, муборак динимиз равнақи йўлида юртбошимиз раҳнамолигида амалга оширилаётган доно ва халқчил сиёсат самарасидир.

Муҳтарам Президентимиз Ислом Каримов 1992 йил апрель ойида Саудия Арабистони раҳбариятининг таклифига биноан бу мамлакатга ташриф буюрган эди. Президентимизни Саудия Арабистони халқи, хусусан, икки муқаддас масжид ходими Подшоҳ Фаҳд ибн Абдул Азиз ол Сауд ҳазрати олийлари катта иззат-икром ва ҳурмат билан қарши олди. Камоли эҳтиром ифодаси сифатида подшоҳ ҳазрат олийлари Президентимизга Каъбатуллоҳнинг устига ёпиладиган каъбапўшнинг катта бир бўлагини ҳадя қилдилар. Ўша йилги қурбон ҳайити муносабати билан Президентимиз диёримиз мусулмонларига совға тариқасида ушбу каъбапўшни лутфан имом Ал-Бухорий мақбараси мажмуига тортиқ этдилар. Буюк алломанинг ёрқин хотирасига давлатимиз раҳбари кўрсатган бундай самимий эҳтиромни барча мўмин-мусулмонлар зўр мамнуният билан кутиб олдилар ва бу олийжаноблик халқ орасида табаррук зиёратгоҳга эътиборнинг беқиёс даражада ортишига сабаб бўлди.

Мана, қарийб ўн икки асрки, жаҳон аҳли имом Ал-Бухорий ҳазратларига ҳурмат бажо келтиради. Бинобарин Ўзбекистон диёрининг номини бутун дунёга достон қилган шундай буюк зотга мансуб авлод, муносиб ворис бўлиш ҳар бир юртдошимиз учун ҳам улкан шараф, ҳам катта масъулиятдир.

Убайдулла УВАТОВ,
Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг етакчи илмий ходими, филология фанлари номзоди.

«МУШТУМ» ЖАРАРИҚДА

Яқинда Зангиота туманидаги Жарариқ маҳалласида элимизнинг севимли журнали «Муштум» ходимлари билан учрашув бўлиб ўтди.

Қаҳқаҳаю кулги, латифалару ҳазил шеърлар, хонандаларимизу қизиқчиларнинг чиқишлари жарариқликларни жуда хурсанд қилиб юборди. Дастурхон атрофида тўпланган мезбону меҳмонларни хушовоз хонандалар Муҳаммадтурсун Мастонов, Асатилла Холиқов, Анвар Ғаниев, Ҳожиакбар Раҳматов, Нодир Турсуновлар ўзларининг янги қўшиқлари билан хушнуд этишди. Қизиқчи Ғофир Мирзабоев маҳалла саҳнасига чиқиб келганида, гуё раҳматли буюк санъаткорларимиз Наби Раҳимов, Ҳамза Умаров, Муҳиддин қизиқлар ҳам Жарариқдаги учрашувга ташриф буюришгандек бўлишди. Сабаби, қизиқчимиз уларнинг овозларига тақлид қилиб, роса кулдирди.

«Муштум»чилар ҳам бир четда томошабин бўлиб туришгани йўқ. Бош муҳаррир ўринбосари Мурод Калонхоннинг ҳазил шеърлари, Амир Боланинг қўшиқларга қилган пародиялари кўпчиликка манзур бўлди. Айниқса, республика «Маънавият ва маърифат» марказининг бўлим мудири, таниқли шоирамиз Турсуной Содиқованинг маҳалла хотин-қизлари билан қилган маърифий суҳбати хайрли бўлди.

А. БЕШИМОВ.

ИЛК ЎЙИН ВА ҒАЛАБА

Миллий терма жамоамиз жаҳон чемпионатининг саралаш учрашувларида биринчи марта қатнаша бошлади. Илк учрашувни вакилларимиз 9 май куни сафарда Яман терма жамоасига қарши ўтказди. Учрашувнинг ярми ўтиб бўлмасдан ҳакам ярим ҳимоячимиз Илҳом Шариповни аввал огоҳлантириб, сўнг майдондан четлатди. Жамоамиз майдонда 10 киши бўлиб ҳаракат қилди. Шунга қарамай, ўйин асосан мезбонлар жарима майдони атрофида борди. Учрашув тақдирини Нўъмон Ҳасанов томонидан пенальтидан киритилган ягона тўп ҳал қилди. Бир неча вазиятларда дарвозабонимиз Павел Бугалонинг яхши ҳаракат қилганлигини, дарвоза дахлсизлигини сақлаб қолганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Нима бўлганда ҳам илк учрашувлар узоқ йиллар давомида доим эсланади. Жаҳон чемпионати баҳсларига киришган миллий терма жамоамизнинг ана шу илк, тарихий учрашувда ғалаба қозонганлиги жуда муҳимдир. Бунинг устига, футболчиларимиз гуруҳдаги асосий рақибларидан биридан устун келганлиги ҳам аҳамиятга молик. Ушбу учрашувдан сўнг гуруҳдаги вазият қуйидагича бўлди:

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. Индонезия	3	1	2	0	9:1	5
2. Яман	3	1	1	1	1:1	4
3. Ўзбекистон	1	1	0	0	1:0	3
4. Камбоджа	3	0	1	2	1:10	1

Гуруҳдаги қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилган эди: Индонезия -- Камбоджа 8:0, Индонезия-Яман -- 0:0, Камбоджа-Яман -- 0:1, Камбоджа-Индонезия -- 1:1.

Навбатдаги учрашув 16 май куни бўлиб ўтади. Унда Яман-Камбоджа терма жамоалари ўзаро куч синашишади. Бизнинг терма жамоамиз эса навбатдаги учрашувни 25 май куни Тошкентда Камбоджа терма жамоасига қарши ўтказади.

Ён қўшниларимиз ҳам жаҳон чемпионатининг илк саралаш учрашувларида қатнашишди. Жумладан, туркманистонликлар ўз майдонида хитойликларга 1:4 ҳисобида имкониятни бой беришди. Тожикистонликлар эса Вьетнам терма жамоасини 4:0 ҳисобида мағлубиятга учратди.

ХАЛҚ СЎЗИ
НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 36-37-85;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28;
Эълонлар 36-09-25.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Н. Тошев.
Навбатчи — Ғ. Эшмуродов.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Режапов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0298 40.290 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 21.00

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 123456